МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШИНАРДИ 9 ЯНВАРЬ 1965 ШУ № 17 (4031).

Мах 2 кеп.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи

КПСС ЦК Президиуми СССР Министрий Совети хьежар СССР делегаце 1965 шера 19—20 январе Варшаве хиннача доттагIлен, бартцхьоагIон, вIаши новкъостал дара хьакъехьарча Варшавски договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений Политически консультативни комитета совещане баьча балхах йолча отчетага.

КПСС ЦК Президиуми Советски правительствои раьза хиннай пхьайолча Къилбаседа - Атлантически пакта членаш йолча паччахьалкхений дуккхача оагIорахьара НАТО ядерни низаш вIашагIдохка планаш хиларца дувзаденна отташ латта керда хьал дийцача а нагахьа санна НАТО членаш йола паччахьалкхенаш уж планаш чакхъяхара наькъ тIа этта болх хуле, шоай кхерамзле Iалашъяра чаккдахенза даргдоацача лорадалара хьакъехьарча дешага хьежача а совещане итогашта.

Советски Союзо йиза хьаллоац, деррригача халкъий овлангарча хьашташа дIадех дуккхача оагIорахьара НАТО ядерни низаш вIашагIдохкара планаш ютилга аьнна хеташ йола совещане дакъа лоацарий уйла. Империалистически кхерам тIалаттача хьалашка шоаш йоккха цхьоагIо йолаши мутIахьеи хилар Варшавски договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхенаша хьахьокхар машар лоаттабари халкъий кхерамзле Iалашъяри духьа лоаттабу къовсам толаме хургхилара бола лоархIамера тешам ба. Империалистически низаш из цхьоагIо йохае гIертарах хIама хургдац.

КПСС ЦК Президиумо СССР Министрий Советои бизза могабаьб Варшавски договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений Политически консультативни комитета совещане дакъа-лоацаш хиннача СССР делегаце болх.

СИЙРДА ЛОАТТАДЕ АГИТПУНКТИЙ КОРАШ

Укх шера март бетта 14 дийнахь моттигашкарча Советашка аргIанара хоржамаш хул. Хоржамий кампани ший эгтара лоархIамегIарча ханага кхоачаш латт. Нохч-ГIалгIайчен юрташкеи городашкеи балхаш деш ба хIанз эзараш бола активисташ. Цар дакъа лоац хоржамий округаш хьаеча, харжархой списокаш оттаеча, кхы гIулакхаш деча.

Хоржамашта кийчо еча а Советаш хоржача а боккха лоархIам болаш я дилла болх беш йола а хIанз керда вIашагIъехка а агитпункташ. Цар лелабе беза наха юкъе бу берригa политически болх, уж хила еза нах салаIа уха моттигаш. Цудухьа городашка а юрташка а сарахь даим сийрда хила деза агитпунктий кораш. БIаьш бола харжархой хул цига баьхке. Уж ух хозача беседага, дика чулоацам болча докладага, актуальни темах йолча лекцега ладувгIа, промышленностеи юрта боахамеи хьалха латтарий цар опыт йовза, керда хIамаш хаза. Инструктаж эцеи шоай опыт вIаши ювцеи агитпункте гуллу агитатораш а. Цудухьа укхаза хила деза хоржамий хьакъехьара литература, керда газеташи журналаши, предприятей, колхозий, совхозий балхах йола даннеш, тайп-тайпара диограммаш, плакаташ, ветринаш. ШIаккха а ца хиннача тайпара дика вIаштIехьбаьккха, шоай микрорайоне бахача наха дезар, царна эшар фуд а хьоажаш бе беза болх агитпункташа.

Цудухьа геттара дика гIулакх даьд хоржамашта кийчо е болалуча хана эггара хьалха шоай агитколлективаш чIоагIъьяча, царна юкъе керда нах чуозача, дилла болх беча агитпунктий болх тоабарца керда яраш вIалагIъеххача партийни организацеша.

Моттигашкарча Советашка хоржамашта кийчо ярца дувзаденна дентара денга шерлуш латт агитационни болх Шелковски районе. Агитпункташ я укхаза цу балха центр. 30 я уж районе. Массайолча моттиге ханнахьа чIоагI а баь дIахьожабаьб агитпунктий заведующеш, хIара агитпункта цIенош деннад, ерригаш а гойтара агитацеца, литературацa, газеташца, журналашца, шахматашца, кхыча эшача хIамашца Iалашъяьй. ХIара агитпункте агитколлектив я. Цхи бIаь совгIа агитатор ва хIанз районе бахача наха юкъе политически болх беш. Производстве баь ца Iеш нах бахача моттиганка а бу цар агитационни болх.

Дукха нах хул сарахьа цу районерча Дубовски яхача станица агитпункте. Агитпункте веначa харжархочоа эшар хилийта гIерташ ший хур ду укхаза заведующи волча коммуниста М. Кочеткова. Цу агитпункте деша газеташ, журналаш, литература да, каст-каста беседаш ю, даьча хаттара жоп лу. 45 агитатор ва агитпунктерча агитколлективаца. Итт-итт цIа деннад хIара агитатора агитационни болх бе, царех хIаране хIанзле а цхьаццаниша беседа яьй шоай харжархоша.

Агитационни болх шерра баьржаб республике. ДукхагIа йолча агитпункташка хIара денна ю харжархоша беседаш, хаттарийи жопийи сайренаш, Советий депутаташи производстве хьалха латтараши хул харжархоща къамаьлаш деш.

Наха юкъе политически болх беш вола саг, парте политика наха дIайовзийташ, парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдаре къахьегамхой оарцагIбоахаш вола саг, парте гIулакх бахьан къовсам лоаттабу саг ва агитатор. Республика, района, города боахама, политически, культурни вахара хьакъехьа долча наьха хаттарашта миччa хана а жоп дала кийча хила веза агитатор, цунна ха деза парте политиках дола дешаш кIоаргга даьшха, семилетка чакхйоалача шера хьалхашка латта декхараш кхоачашдара нах оарцагIбаха.

ДIаяхача замах юхедиса зуламе гIулакхаш хIанз а долаш да вай вахаре, дикка нах ба дынах тешаш. зуламе гIулакхаш леладеш. ТIехьадисача зуламе гIулакхашца къовсам лоаттабари коммунизм хьалъечуи нравственни принципаш наха юкъе йоаржаяри шийи декхар лархIа деза хIара агитаторо.

Дуккхача моттигашка шоай харжархошта хьалхашка отчеташ еш ба хIанз Советий депутаташ, депутатски группаш. Партийни организацей а агитпунктий а декхар да уж собранеш формально наькъаца чакх ца ювлийташ, наха хьаштдола дешаш дувцаш хилийтар. Цига къахьегамхоша увттадеча дешашка, телача предложенешка хьажа а уж кхоачашъяра де дезараш белгалдаха а декхарийла я Советий исполкомаш.

Цхьатарра де дезаш гIулакхаш да хоржамашта кийчо еяги хIанз хьалхашка латта боахама дешаш кхоачащделгеи. Къаьстта теркам тIабахийта беза хьайбаш хозза онда долаш а продуктивность лох ца йолийташ а Iангара дахара, бIаьстан балхашта бокъонца кийчо яра. Цудухьа наьха хьинар совдаккхара, паччахьалкхен заданеши тIайица декхараши кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбахара тIаберзабе беза наха юкъе беш бола политически болх. Цу даькъе дика хьокхам лу «Красный молот», нефтемаслозавод, ЦРМЗ санна йолча дуккхача предприятеша. Укхаза советски хоржамий системах, КПСС ЦК октябрьски ноябрьски Пленумий решенеех, СССР, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советий материалех нах дIакхетабарца продукце дикал дунен тIа дикагIа йолча стандарташка дIакхоачаеш лакхъяра къовсам дIаболабаьча московски ленинградски предприятей инициативах беседаш ю агитатораша цехашкеи бригадашкеи.

Ерригача предприятей, колхозий, совхозий партийни организацейи агитколлективайи болх тоабара де деза гIулакхаш белгалдаха а уж кхоачащде а деза парте райкомашеи горкомашеи, массайолча агитпунктий болх тоабе беза, хIара агитатора беседа наьха ладувгIа дог доагIаш, чулоацам къоарга болаш хургйола гIулакх, вIаштIехьдаккха деза. Къаьстта теркам тIабахийта беза нах бахача моттигашка бу болх тоабара.

Агитпунктелли агитаторелли совгIа нахаца беча политически балха юкъе дакъа лаца декхарийла я клубаш, культура ЦIенош, библиотекаш, художествении самодеятельноста коллективаш.

КПСС ЦК июньски Пленум хинначул тIехьагIа политически балха дикка опыт Iоаьй вай республика партийни организацеша. Идеологически балха ерригача формаех пайда аэцаш шерра боаржабе беза хIанз наха юкъе бу болх. Партийни организаце политически балха керттера база хила еза агитпункт. Дукха кIоарга чулоацам бола мероприятеш чакхъяха йиш я агитпунктийи культура учрежденейи хоржамашта кийчо еча хана.

СийрдагIа хилийта агитпунктий кораш, шерде царна тIадолха наькъа такаш!

КПСС ДЕЛЕГАЦИ ЦIАЯР

УЛАН-БАТОР, 6 февраль. (ТАСС). «ИЛ-18» яхача самолетаца тахан Улан-Баторера вай мехка цIаера КПСС ЦК Президиума член, КПСС ЦК секретарь А. Н. Шелепин керте хинна советски партийни делегаци.

МИРП ЦК бехарах доттагIлен визитаца баха итт ди шоаш доаккхаш вежарашха долча монгольски халкъа вахаргеи къахьегамгеи хьежар КПСС викалаш, дуккхача промышленни предприятешка, госхозе, мехкарча юртбоахама объединенешка хилар, МНР социализм хьалъяра опыт Iомайир.

ХАНОЕ ЯХА СОВЕТСКИ ДЕЛЕГАЦИ

ХАНОЙ, 6 февраль. (ТАСС). Тахан Ханое хьакхаьчай КПСС ЦК Президиума член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин керте латта Советски Союза делегаци.

Советски хьаьшашта накъа баьхкар ДРВ партеи правительстваи кулгалхой — Вьетнама къахьегамхой парте ЦК хьалхара секретарь Ле Зуан, премьер-министр Фам Ван Донг, ДРВ Къаман собране Массазарча комитета председатель Чыонг Тинь. Накъа баьхкараштa юкъе бар иштта дипломатически миссешта керте латтараш а. Эзараш нах бар советски делегацега моаршал хетташ.

Фам Ван Донгеи А. Н. Косыгинеи къамаьлаш дир.

Хичарча баьцех ю витаминаш

Каротин Iалаьмате боккха мах бола вещество я. Дийнача организме чIоагIа чоалханерча биохимически процессай новкъосталца цох хьахул витамин А. Цхьа килограмм каротин хьаяра 15 тонн баьца дааращ чакхдаха деза. Витамин А хьайоаккх кити чабакхи яхача чкъаьрий дийххех. ХIаьта цох кхоачамхилац.

«Дуналиелла салина» яхача микроскопически хи чурча баьцех каротин хьаяккхар оттадир УССР Iилмай Академе биохиме институто. Концентрировании рапа чу — тух увш раствор чулаттача Iамашка «дуналиелла салина» кирпишка бос хул, ший бос хулийт цо дерригача хина а. Хи чурча баьций бос боаккхар каротин я, из я царна морковка бос лур а.

Эксперименташта бедала источник хинна дIаэттаб Брымера Сакское яха дира Iам. Цхьа литр рапа чу ши миллиграмм каротин хилар гучадаьннад. Цхьа эзар кубически метр рапаш эшаргья витамин А-на лаьрхIа кристаллически белал хьаяра.

ХIанз дунен тIа эггара хьалха Сакски химически заводе хьалъяь яьннай рапех каротин хьаеш йола опытни цех. Берригa теркам тIабахийта технологически циклона обработка еш я.

«Дуналиелла салина» вегетационни ха йолча хана, аьлча март беттагара октябрь беттага кхаччалца, цехо хIанз вай мехка хьаечул кхозза дукхагIа арахецаргья каротин.

(АПН).

Ремонт дика ю

БIаьстанга юртбоахама инвентарь кийчъеш ба Урус-Мартана района «Горец» совхоза механизатораш. Цар хIанзле а тоаьй боахамера ерригa 48 культиватор, 36 нухах 34 нух, ерригa а луцильникаш, силосни 10 комбайнах 9 комбайн, 18 жаткаx 16 жатка, дерригa накхаш, сеялкаш, кхыяраш. Кхоачамбоацараш доацаш дика ю ремонт.

Ремонтникашта юкъе хьинаре къахьегарца белгалбаьннаб механизатораш; Мусаев Саламбек, Ахмадов Аюп, Сангириев Тапа, кхыбараш. Дийнахьара нормаш 130—140 процент кхоачашъяю царех хIаране.

Л. БАБАЯНЦ.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Грозненски химически комбината коллектива инициатива хьал а даьца укх шера план ханал хьалха кхоачашъяра керда социалистически декхараш тIайийцал тха завода коллективо. Цу даькъе шерра яхь яьржай болхлошта юкъе. Яхьо хьинар совдаьккхад. Валови продукци арахецара январь бетта план 27-ча дийнахьа кхоачаш а еш пленал совгIа арахийца продукци 4 эзар сома маьхка я.

Укх февраль бетта план графикал хьалха кхоачашъеш хьабоагIа завода болхлой. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьна я Дунаев Александр Николаевича кулгалду цхьаолагIча цеха коллектив. Цо дош деннад укх бетта план 3—4 ди ханал хьалха кхоачашъе.

Р. ЧИГРИНА,
Грозненски «Элентроприбор» яхача завода плановик.

ТАСС-а заявлени

Индокитайски ахгIайрен тIарча мехкашкара хьаухача хоамаша тешал ду ВIашагIкхийттача Штатий милитаристски гIозараш цу районера шоай агрессивни гIулакхаш шердеча кхерамерча наькъа тIа доалаш латташ хилара.

Лаосерча, Къулбехьен Вьетнамерча. Таилаьдерча аэродромалика латта, 7-ча американски флота авианосецаш тIара США фецарча тIема низаш Патет-Лао низаша тIахьожам лоаттабеча Лаоса территорена бомбаш чуетта доладеннад. Укх тIеххьарча хана дов тIа-тIа къизагIча оакхарий хьисапе де яьннай американски авиаци. Масала, укх шера 13 январе Сиенг-Куанг яхача провинцерча цхьан района цIаьхха цхьатарра дов чудир Ф-100, Ф-105 яхача 24 реактивни истребителаша-бомбардировщикаша. Бомбаш а ракетно-пулеметаш а чуйиттар маьрша бахача наха, хIаьта из бахьан долаш нах а боабир, доккха материальни зе а дир. Американски прессо, цу хьакъехьа хоам а беш, гуччахьа язду, Лаосе «США-с фега гIолла кхы а дов чуде тарлу», яхаш.

Американски авиаце леладу гIулакхаш бехказа а доахаш, Вашингтонера официальни гIозараш къарлу, лаосски правительства дехар дарах даь ма дар уж гIулакхаш, яхаш. Хоаттард вай, хьанна лаьрхIа я, белггала аьлча, цу тайпара «бехказло». Саг теша йиш йолаш хIама дий мехка правительства ший доалахьарча ший территорена, ший маьршача наха бомбаш чуеттилгеи дов чуделгеи дийхад яхилга. Нагахь санна Лаоса реакционни группировкашта керте латтарех хьаннагIчо дийха а шоай американски даьшкара цу тайпара гIо-новкъостал дийхадале а, Лаоса кхоъ политически низ лоархIаш йолча коалиционни правительствина из дIатIадехкар, кIезигагIа хилча а, Iовдала хургдар. Шоай агрессивни гIулакхаш бехказа дахар духьа США бахьан лаха гIертар аьна дунен общественни уйла тувлалургъяц царга.

Мадарра аьлча, факташа цунна бокъонца гуччахьа тешал деччa тайпара, США милитаристски гIозараш хIанз юха тIадолхаш латт чIоагIIен духьале йоацаш цу мехка чурча гIулакхашта юкъе гIийртачеи къаман-патриотически низашта духьала аьттехьарча политически группировкана гуччахьа тIема новкъостал даьчеи 1960—1961 шерашка шоаш делаяьчча политикана.

ХIанз, Къулбехьен Вьетнамера шоай авантюра чакх ца йоалаш ВIашагIкхийтта Штаташ юсаш латтилга гучадаьннача хана. Къулбехьен Вьетнама лоаллаха дадача, Лаос а юкъе йолаш долча мохкашка гIолла тIом дIашербе гIерт американски военщина. Иштта безам ба цар агрессивни тIема блокашка гIоллара США портнераш тар ма лу дукхагIа цу авантюрана юкъеоза а. Американски пресса тIа хоам баьчча тайпара, Къулба-Малхбоален Азера тIом шербарен тIом ДРВ, Лаоса, Камбоджа территоре тIа баьккхарен планаш бокъонца йийцай американски лакхерча гIулакхаш тIа долча наьха дуккхача совещанешка. Йовзаш я Къулбехьен Вьетнаме массеи эзар къулбехьен-корейски филиппински салте вахийта лаьрхIача къулбехьен корейски филиппински паччахьалкхеша яь решенеш. Цу доллача хIамаша, къаьгга хьахьокх 1954-чеи 1962-чеи шерашка Женевски соглашенеш тIа оттадаь дунен халкъашта юкъера декхараш ВIашагIкхийттача Штаташа эггара вогIча тайпара телхадеши уж соглашенеш кхоачашъелга дохадара цхьаккха хIама цар юкъагIа ца дуташи хилар.

Цигтара атта да Лаосера хьал лертIа доаккхаргдолча гIулакхашка хьажара дунен халкъашта юкъера керда совещани гулъяра деша Америка ВIашагIкхийттача Штаташа лаьца зеннера позици эцетае. Из совещани гулъяра духьале а еш, США безам бар шоаш леладу гIулакхаш дунен халкъашта юкъерча форуме харцдара дIалхарйовла.

ТАСС-ана тIадиллад лаосски территорена оакхарий хьисапе бомбаш чуеттар Советски Союза хьалха харцахьа лоархIаш а, хIаьта тIом ерригача Индокитайски ахгIайрен тIа гIолла дIабоаржабе США дага хилар кхераме дагалаьца хIама лоархIаш а хилар дIаккхайкаделга. Цу агрессивни гIулакхех хила тарлуш долча зуламех бола берригa бехк США-на тIабуж.

1962 шера Женевски совещане сопредседатель ше хиларах тарра хьалхагIе а оттаеш цхьаккха тайпа услови а йоацаш цу мехкара гIулакхаш 1962 шера Женевски соглашенешка хьежжа маьршача наькъаца къоастаделга Iалащдергдола сагота гIулакхаш дувцара Лаосах йола дунен халкъашта юкъера керда совещани гулъяра тIехьа я Советски Союз. Советски Союзе дог тешаш ба, из предложени иштта 1962 шера Женевски совещане сопредседатель йолча Великобритане правительства а цу совещане дакъа лоацаргдолча кхычар а хьаллоацаргхиларах.

Лаосах лаьца яь соглашенеш кхоачашъярах бола бехктокхам тIабуж дерригача мехкашта — Америка ВIашагIкхийтта Штаташ а юкъе йолаш долча Женевски совещане дакъа лоацарашта. Советски Союзо тIагIорттадаь хьадех кхы гаьна цадоалийташ шоай авиаце Лаосе леладу гIулакхаш а мехка чурча гIулакхашта моллагIча кхыча тайпара юкъегIертар а дутилга, ший тIема ахтIема а персонал Лаосера цIенъяьаpайоаккхилга(моллагIча тайпара баь а Къулбехьен Вьетнамера тIом шербари Вьетнама Демократически Республикана духьала провокационни гIулакхаш леладари духьа лаосски территорех пайда эца гIертар дутилга.

СОВЕТСКИ ЭСКАРЕИ СССР ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТЕИ ДЕНГА

Советски Эскареи СССР ТIема-Форда Флотеи денга Форда гIаьнной бIухошца беседа еш ва эпсар — политболхло.
К. Куличенко сурт.
ТАСС фотохроника.

ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ

ШЕРА ПЛАН — 25-ча ДЕКАБРГА

«Грознефтехимзаводы» яхача объединене предприятей коллективаша толаме кхоачашъяьй семилетка ялхлагIча шера план а социалистически декхараш а. Коммунизма материально-техническа база хьаеча доагтIаш дола дакъа лаца гIерташ, мехкдаьттахоша 1965 шера социалистически яхь а лоац, укх тайпара социалистически декхараш тIа а эц:

производства кхоачамаш гучадахара, бедалахи материалехи пайда эффективнегIа эцара, технинеи технологии эргайоахаш тоаяра чотах валови продукци арахецара план 25 декабрга кхоачашъе;

къахьегама овсарле планах лаьрхIачул 1,2 процент совгIа лакхъе;

товарни продукци арахецарга дIабода мах лохбара чотах задане тIа лаьрхIачул совгIа 500 эзар сом кходе;

укх шера эксплуатаце дIалуш йолча промышленни объекташка паччахьалкхен планах лаьрхIа проектни мощносташ караерзаелгеи продукци арахецилгеи Iалашде:

кердача техника опытно-промышленни установкашка технологически процессаш караерзае: дизельни доагора карбамидни депарафинизаци яр, молекулярни цапаш хьадар, бикъа маза бола присадкаш хьаяр;

рационализаторски предложенеш чакхъяхара чотах 1.500 эзар сомал кIезигагIа доацаш ахча кходе;

довш дола мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи оттаьяча нормал 15 эзар тоннал дукхагIа кIезигде;

нефтемаслозаводера атмосферно-вакуумни установка хьалъяь йоаккхилга Iалашде (шоллагIа квартал), Грозненски химически комбинатерча ацетон доаккхача цеха реконструкци е а, хIаьта иштта геттара цIена ацетон доаккхача установкана реконструкци е а (йиълагIа квартал), крекинг-заводе № 43—3 йола опытно-промышленни установкеи № 43-1 йолча установка опытни блока регенератори оборуюванеца кийчъяь яккха. Шолж нийсача хьарсам чу лостадеш а цхьаькха пруд-отстойник хьалъеш а производственно - товарни конторе ду балхаш чакхдаха (шоллагIа квартал).

1965—1966 шерий Iан замалахьа заводаша боаррамагIа болх белга Iалашдар духьа сахьата 80—100 тонн Iы кIезигъе.

Арахецаш йола продукци укх гаргтарча 3—4 шера дунен тIа дикагIа йолча стандартий боарамга кхоачаеш дика хилийтар духьа къовсам болабаьча москвичийи ленинградцийи керда гIулакх хьал а лоацаш, дикагIа дола автобензинаш соахкарчул 20 эзар тонн дукхагIа арахеца, нефтемаслозаводе — ГОСТ-о яхачул дукха а дикагIа дола машиндаьтта даккха. ЧуIе цIенош, коммунальни бытовойи гIишлош хьалъяра план кхоачашъелга Iалашде.

Оаха яхье бех «Башнефтехимзаводы» яхача объединене къахьегамхой.

Декхараш тIайийцад «Грознефтехимзаводы» яхача объединене предприятей профсоюзно-боахама актива собране.

ДЕГIАЙОАГIАШ ЛАТТ ЦЕХ

Шифонераш, шкафаш, истолаш, тумбочкаш, диванаш, кхыйола дахчан хIамаш ю материалаш арахецаш я Грозненски районерча Алхан-Калера «ДОК» оалаш йола комбинат. Дикача хьух мара пайда эцацар цу «ДОК-о» цхьа шуи ах шуи хьалха.

Мебелан гIишлоштеи эша материалаш арахецарга дIадодар чухнахьа даккхар духьа 1963-ча шера июнь бетта хьалъяь яьккхар дахчан гIирсашта материалаш еш дIакъеста-ча отходехи производствана пайлана йоацача хьунахи мебелага дIагIоргйола, башха-дика плиташ арахецаргйола керда цех. Ерригача Союзе а байтта мара яц цу тайпара цех.

ДIадахача шера нийс эзар кубометр плиташ арахеца езаш яр цех. Бакъда 74,9 процент мара кхоачашъяназар цо план.

Кхы дIахо иштта болх бе йиш яцар. хIана аьлча, доккха зе дора цехо. Дика продукци арахецара эргаяккха езар цехера оборудовани, дикагIа болх бе Iомабе безар болхлой. Цудухьа массехказа модернизаци яьй цеха из хьайийлача дена.

Бедал хьачукхухьаш хинна вагонеткаш дIа а яьха ленточни транспортераш оттайир цехе, из бахьан долаш ворхI-бархI саг мукъаваьлар кхыдолча балхашта. Шолхашта клей тохаш цхьа машин мара яцар. ДIатохаш оттайир укхаза клей тохаш йола кхы цхьаькха машин. Тоайир формирующи машина. Иштта хийцар фе давленена формирующи машина бункерашка шолхаш дIаухийта турбаш, цар винтеляторашта шолхаш тIалетарах болх сецар. Дукха ха йовра винтеляторaш цIенъеш. Турбаш дIа а яьха ленточни ши транспортер оттайир шолхаш дIателара. Кхыдола хувцамаш а хилар цехе.

Цул тIехьагIа лакхъелар цеха балха овсарле, арахецача продукце дикал. Дахчан хIамаш еча предприятеша дIайе йолайир цеха продукци. Цехо бувзам оттабир Грознерча, Махачкалерча, Орджоникидзерча, Нальчикерча, Москверча, Ашхабадерча, кхыча городашкарча дахчан хIамаш еча предприятешца.

Белгалдаккха деза цеха модернизаци ярах дика пайда баьнна хилар. Шозза лакхъеннай цеха мощность.

Продукци арахецарга дIадодар кхы а лохде йиш я цеха коллектива. ВIаштIехьдаккха деза бедала кхомбергбола гIулакх. Январь бетта производственни план кхоачашъяь йоаццашехьа нормал совгIа 130 кубометр дахча дIадахийтад цехо. Дахча дохкаденна хиларах да из. Йоах цеха начальника нов. Борцова. Из нийса дац, хIана аьлча, леспромхозашкара хьаэцача хана оттаьча акташ тIа белгалдаьккхадац дахча дохкаденна хилар.

Бедал нормал совгIа дIаахийталга да из. Масала, 74 килограмм мара тоха йиш йоацацашехь 90—95 килограмм клей тох кубометр плиташ ялла долча шолхех. Цудухьа кIаьда а йолаш этта йохаш хул цхьайола плиташ. Контрольни таразаш оттаде деза клей совнагIа ухаргдоацаш.

Дукха дахчан отходаш я «ДОК-е», бакъда плиташ еча цехо геттара кIезига пайда эц царех. Нагахьа санна ерригача дахчан отходех пайда эцаре йиш хургъяр леспромхозашкара хьайиеча хьух 20—25 процент кхое. Цо дикка лохдергдар продукци арахецарга дIадодар. Йиш хулийтаргъяр шера план тIехкхоачашъе.

Белгалдаккха деза цеха коллективе аханел дукхагIбараш нохчий кхалнах хилар. Цхьаккха а квалификаци яцар цаь балха боагIаш. Царна новкъосталду цеха технолога А. Г. Кензас. Бакъда, цар балха говзал кхы а лакхъе еза. шерра йоаржае еза яхь.

Амир ПЛИЕВ,
тха собкорр.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ДЕ ДЕЗАРАШ ДУКХА ДА

ДIадахача шера дика къахьийтар «Малгобекнефта» НПУ бурув деттача конторай коллективаша. Нагахьа санна хьалха массехк шера бурув тохара план кхоачашъяь еце, соахка тIехкхоачашъяьй из. ХIаьта КГРБ-1 1964-ча шера план 100,8 процент кхоачаш а яь 68 эзар сом пайда баьб. Бурув тохара план 115,3 процент кхоачаш а яь 25-ча октябра денз 1965-ча шера чотах болх беш я КГРБ-2. Планал совгIа техад 2492 метр бурув. Метр бурув тохарга дIадодар чухнахьа даккхара чотах кходаьд геттара дукха рузкъа.

Кхы а доккхагIа хургдар толамаш нагахьа санна авареш а еш цунга геттара дукха паччахьалкхен ахча дIа ца ухийтаре. Масала, бурув тохача хинна авареш дIаяхарга 821 скважина дIадахийтад 400 эзар совгIа сом.

Цудухьа бурув деттача конторай партийни организацей кулгалхой керттерчарех цхьа декхар да авареш ца хилийтара коллективай берригa низ тIаберзабар. Шоашта тIадиллача гIулакхах бола бехктокхам айбе беза бурув деттарашеи мастерашеи. 1965-ча шера аварий ца еш болх бергбола гIулакх вIаштIехьдаккха деза. Цу гIулакха цахаддаш лакхъе еза бурув деттараша шоай балха говзал, царца дерттIа кхетама болх бе беза. ХIаьта аварий-м дукхагIйолча хана бурув деттарий е мастерий бехках ма хулий. Масала, 1964-ча шера № 1 йолча бурув деттача контора мастерий бехках 4 аварий хиннай.

ХалагIа дола хьал эттад Iаьлий-Юртарча бурув деттача конторе. 76,7 процент мара кхоачашъяьяц бурув тохара план, хIаьта цахийта дезачул дукхагIа 847 эзар сом паччахьалкхен ахча дIа а дахийтад укхаза. Паччахьалкхен план кхоачашъяра коллектив сарцагIйоаккхаш хиннаяц партийни организаце, кулгалхоша. Цар машар лоаттабаьб къахьегам эсала вIаштIехьбаккхарца, производственни а къахьегама а дисциплина телхаярца, кIезига яьй партийни собранеш. хIаьта болхлой собрани бIарччача 1964-ча шера цIаккха а яьяц.

Нагахьа санна «Малгобекнефта» НПУ 1964-ча шера Къилбаседа-Кавказе эгтара хьалха «Продукцега дIалолачун хIара денна учет» яра гIулакх дIадолатаьдале бурув тохарга дIадодар лохдара чIоаггIа а хIара денна а тIахьожам лоаттабайташ, баь болх гойташ дола из лоархIамера гIулакх тесса дитад Iаьлий-Юртарча бурув деттача контора кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша. хIаьта хIара деннара учет шоай балха юкъе а йихьаяц. Уж деррига а чIоагIа Iаьткъар цу контора 1964-ча шерарча экономически хьокхамашта.

Паччахьалкхен план 89 процент мара кхоачашъяьяц кирпичкаш еча заводо а, къахьегама овсарле план — 87,9 процент. 1963-ча шерац нийсдича дукха а вогIа болх бу кирпичкаш еча завода коллектив. Из да къахьегам эсала вIаштIехьбаккхар, производственни къахьегамеи дисциплина лоха хилар. ХIанз а халача балхашта механизаци яц гIулакхаш лоха латт заводе, лоха я арахецача продукце дикал. ХIаьта а завода болх тоабара чIоагIа къовсам лоаттабац партийни организаце.

План кхоачашъяьяц маслозаводо а. Валови продукци арахецара план 93 процент мара хиннаяц. Цу тайппара план кхоачаш ца яьча духхьала цу шин предприяте 30 эзар сома маьха валовой продукци дIаеннаяц паччахьалкхенна.

Соахка доккхий балхаш даьд тха гIишлой организацеша. Духхьала цу шера 8 эзар квадратни метр нах чубаха цIенош дIаденнад. Хьалха дIадахача кхаь шера хьалдаьча деррига нел дукхагIа хул уж. 300 совгIа бода дезад керда хьалдаьча цIеношка баха хайшаб.

ДIадахача шера балха тIа хинна кхоачамбоацараш гучадоахаш, уж дIадахара хоадамболла мероприятеш уттаеш, производства торонаш гучайоахаш. 1965-ча шера дола социалистически декхараш тIаийдеш йола партийни, болхлой собранеш ю оаха хIанз ерригача предприятешка.

Мехкдаьтта даккхара план хьанал хьалха кхоачаш а яь планал совгIа итташ эзараш тонн Даьхенна мехкдаьтта дала, бурув тохара план 25-ча декабре кхоачаш а яь планал совгIа 5000 метр бурув тоха, 220 рационализаторски предложени балха юкъе а йихьа 50 эзар сома маьха паччахьалкхенна пайда бе даьрхIад «Малгобекнефта» НПУ коллективаша.

И. СУРХОЕВ,
КПСС МалгIабика горкома секретарь.

ДоагIаш денна совгIат

«Грозэнерго» центральни диспетчерски пункте нагахьа белхло вац Серченко Петр Анисимович ца вовзаш. Ткъа шу совгIа ха я цо цига диспетчералла болх бу. Из чIоагIа бехктокхаме болх ба. Хьовзам балха юкъе ца нийсбелийташ хьаьвагIа из. Итташ болхлой ба цо шийбалха говзал дIаIомаяь, хIанз уж балха тIа хьалха латташ ба. Царех доникал ду хьехархочо.

Семилетка тIеххьарча шера коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаю Петр Анисимович хьинар кхы а совдаьккха къахьегаш ва. «Грозэнерго» болхлоша оал, нагахьа сменера вар нов, Серченко вале дог тийша хила мара везац энергосистема болх нийса бергхипарах. Дика къахьегарга хьожна да цунна тийна совгIаташ. Къахьегама книжка тIа дIа а яздеш дукхаза баркалаш яьхад, итташ сийлен грамоташ еннай.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» болхло.

МАШИННАЬКЪАХОША ДУВЦ

Дукха ха йоацаш хиннача машиннаькъахой профсоюза, Грозненски райкома аргIанарча пленуме йийцар коллективни договор а социалистически декхараш а кхоачащдара итогаш. Цу дешаех лаьца доклад йир машиннаькъа Грозненски объединене керттерча инженера нов. Фелиевен профсоюза райкома председатела нов. Дьяченкоси.

Докладчикаша а, царел тIехьагIа къамаьлаш даьча Гудермеса станце начальника нов. Белогурова, вагонни депо местни комитета председатела нов. Нышенкое, профсоюза райкома штате воацача инструктора нов. Копылова, Грозненски локомотивни депо местни комитета председатела нов. Вербицке, кхычар белгалдаьккхар шерра социалистически ях йоаржаяр бахьан долаш наькъа отделене коллективо 1964 шера йола халкъа боахама мухь дIа-юха бахьара план 18 декабре кхоачашъяь хилар. 1963 шерац нийсдича хIара ден-бус локомотиво бу никъ 42 километр совбаьлар.

Цунца цхьана цар дийцар предприятей, службай балхашцара цIенхаштара кхоачамбоацараш. Къаьстта белгалдаьккхар укхаза дIа-юха лела составашта мухь тIаботтара операцешта совнагIа ха йоаеш хилар, тепловозаш йоккха а зIамига а периодически ремонт еш дукха лоатталеш хилар, кхыдараш.

Пленуме дакъа лаьцараша тIаийцар долаш дола кхоачамбоацараш цIендаь дIадахара де мел везар хьагойташ бола соцам, хIаьта 1965 шерарча коллективни договора юкъе хувцамаш а дир цар.

ДIадахача шера тIаийца хинна социалистически декхараш дийца а дийца, пленуме дакъа лоацаш хиннараша грозненски химикашта дIадоладаьр хьал а лоацаш. 1965 шера отделене гIолла мухь дIабахьийтара план 30 декабре кхоачашъе, къахьегама овсарле ах процент лакхъе, мухь дIа-хьа бахьарга дIадодар 0,3 процент лохде, вагонаш гон тIа йоагIалга 0,2 сахьат сихде, локомотиво денбус бу никъ 2 километр совбаккха аьнна керда социалистически декхараш тIаийцар коллективо.

С. ЧУХАРЕНКО.

ДОАГОР ДУКХАГIА КХОДАРА

Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяраи арахеца продукци тIехдика хилийтараи дола Грозненски химикий инициатива чIоагIа хьаллаьцай Грозненски локомотиваш декхараша. 1965-ча шера 1,2 процент коача доагор кходе декхараш тIаийцад депо машинисташеи цар гIончашеи.

Керда шу доладеннача хьалхарча деношка дена шоай декхараш толамца кхоачашде болабелар уж. Январь бетта 80 тонн гаргга дизельни доагор кходе вIаштIехьлаьннад локомотивни бригадай.

Доагор кхом беш дIаахийтара дика толам баьккхаб машиниста Барадаев Павела. Январь бетта ши тонн совгIа доагор кходир цо, хIаьта машинисташа ни. Руденко Алексея, Сергиенко Михаила, Пронин Владимира, Айрапетов Владимира хIаране кходаьд цаI ах тонн доагор.

Г. АНОХОВ.

СТАНДАРТАШИ ДИКАЛИ

Фуй дунен стандарташ яхараш, мишта кхетае еза уж? Мишта ювзаеннай царца вай паччахьалкхен стандарташ (ГОСТаш)? Цу тайпара хаттараш дир ТАСС-а корреспондента В. Беляева СССР-а стандартий увзарен дистарек приборий паччахьалкхен комитета председателага В. В. Бойцовга.

«Дунен стандарташ» яха термин, аьлар нов. Бойцова, хIана чIоагIа дIальржай. Цхьабакъда, уж стандарташ цхьа шоай тайпарча документий е вIашагIэехача белггаларча дIадехарий хьисапе яц. Дунен стандарт оттае йиш я тайп-тайпарча мехкий нормативаш вIаший таръяреи царех эггара маьхера дола хьокхамаш хьакъостадареи наькъаца, кхыча бесса аьлча, дикалах бола дунен боарам оттабу хьаьча хIамай дикал гойташ долча хьокхамий комплексага хьежжа.

Дуккхаза а хьаеш хул, масала, балха овсарленгеи кхыча хьокхамашкеи диллача доазол дехьарча шийн «коллегел» тIехйола машина конструкци. Цхьабакъда, эргаьккха конструкци йола уж машинаш дукха арахена йолайича технологически дисциплина толхаю, кIезига терко ю цар тIагIоллара куп тоадаре. Цул тIехьагIа, цу тайпара хьаяь хIама дунен боарамал лохагIа хул.

Дунен тIа эггара дикагIа йола хIамаш хьаю аьнна сийле яккха атта дац. Уж хамаш технически керда хилара хаьттa Iац гIулакх. Уж тешамеи дуккхача хана яхаргйолаши хилийта еза кхы а, унифицированни доакъоехи оатхалехи вIашагIьехка еза уж. ХIама хьаярга материалаши къахьегами кIезигагIа дIагIоргбола а, хIаьта хьаяь хIама ше кхомегIа, дукха доагор е энерги ца эшаш хургйола а гIулакх де деза. Юххера а, тIахьежача хоза хила а еза хьаяь хIама. Уж деррига хьокхамаш хьагул а дань, цхьана вIашагIтеха хилча «дунен стандарт» ала йиш я.

Дунен халкъашта юкъерча стандартех лаьца аьлча, уж йолаш я. Масала, Советски Союзо балхаца доккха дакъа а лоацаш йолча стандартизаце дунен халкъашта юкъерча организаце (ИСО) яр шу дIадолалуча юххье 370 нормативни документ чIоагIдаьр. Массанахьа а тIаийца йола уж тайпа стандарташ ца хилча йиш яц кхыметтел, аргда вай, кинофильмаши дуккха кхыдола товараши дIа-юха хувца а.

Дунен халкъашта юкъерча стандарташа товар дика хилара даькъе дIадехараш, белгтала аьлча, геттара лер тIа да. ГIулакх миштад аьлча, из декхар дукхагIча даькъе кхоачашдераш къаман нормативни документашда. Советски Союзе из — ГОСТ, Польше — ПН, ФРГ—ДИН... Хьаеча хIамин дикалгара цар дIадех къаман экономика боарамга хьежжа хулга. Уж дIадехараш цхьадолча мехкашка лакхагIа да, вокхазахьа — лохагIа.

ХIанз Советски Союзе я, аьлар нов. Бойцова, 9.000 паччахьалкхен стандарт. Царех тоъал дукхагIа яраш техникеи производствои дегIаяра хIанзарча боарамга хьежжа я. КIезига ГОСТ-аш яц вай дунен тIа дикагIйола продукци арахецалга лерхIаш. Цу тайпарча нормативаех доалаеш я, белгтала аьлча, бесаш долча металлий дуккха маркаш, кийчъеш я мехкаьттаи металлургически оборудованеш, арахец металл теддача станокий дуккха тайпаш, киноаппаратура, сахьаташ, оптика, гIишлой механизмаш.

Соахка тха Паччахьалкхен комитето хьежа а хьежа чIоагIйир 760 керда стандарт — пул хьалхагIа дIададахача моллагIча шерарчул дукхагIа. Укх шера кхоачашде дезараш шоза дукхагIа балхаш да. Цу цхьан ханна — хIаьта из белгалдаккха а деза — шерра ревизи е даьрхIад йолаш йолча стандарташта. Цу тайпара проверка е еза царна хIара кхо шу массаз доал. ХIара кхо шу массаз доал хувца деза къаденна ГОСТ-ий хьокхамаш. Юххера а тха вIаштIехьдаргда вай ГОСТ-аш эггара лакхагIча дIадехарашка хьежжа хилийта, хIаьта уж ши-шегIа дунен стандарташ хинна дIа а гIоргья. ХIанзле а дунен халкъашта юкъе могаяь дIатIаийпай уж дуккха ГОСТ-аш.

ГОСТ оттаяр — чIоагIа чоалхане, хала, хьовзам болаш гIулакх да. Цхьабакъда, керттера да кердача технически дIадехарашка хьежжа йола продукци арахецаргйолаш производствои предприятей коллективаши кийчъелга. Дуккхача заводаша башха новкъа доацаш а боьъонца графико маяххара а ду из. Цхьабакъда, дукха керда прогрессивни ГОСТ-аш оттаяьча ханашка кхоачашъе маганзар вай промышленноста.

Цу хьакъехьа доккха декхар тIадисад, масала, металлургашта. Дукха шераш да чIоагIъяьча ГОСТ-ашка хьежжа диткъача листах дола электротехнически болат, технически гIулакхашта эша алюминиеви рулонни фольга, йоккхача омически сопротивлене аьшкасаьрг арахеца ца могаш уж хьувза. Цудухьа алюминиеви фольга кийчъеш йолча предприяте коллектива гаргтагIара декхар да шийн продукци советски стандарта боарамга кхоачаяр. ГОСТ-ага хьежжа продукци арахецилга вIаштIехьдаккхар — из тахан дукхача производственни коллективай керттера декхар.

Москвичашеи ленинградцашеи дIадоладаьча кердача гIулакхо тIахьех дIахо лахара, дукхагIа хьадара. Продукци дикагIа хилийтара духьа оарцагIбаьхар цо миллионаш болхлойи специалисташи. Цар опыто, цар лакихача профессиональни говзало, энтузиазмо, творчески инициативо, шоай предприяте марках доккхал даро торо хулийтаргья советски промышленноста хьалхашка оттадаьча керттерча декхарех цаI укх гаргтарча шерашка кхоачашде.

5 ЭЗАР СОМА ПРОДУКЦИ ПЛАНАЛ СОВГIА

Укх шера план ханал хьалха кхоачашъяра берригa низ тIабахийта къахьегаш я Грозненски «Металлист» яхача завода цехий, участкай коллективаш. Цар керда социалистически декхараш тIаийцад.

Январь бетта валови продукци арахецара план 102,1 процент кхоачашъяьй. Планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци 5 эзар совгIа сома маьха я.

Укх бетта доаха къахьегама толамаш кхы а динагIа да. Хьалхарча кIиран задани 110 процент гаргга кхоачашъяьй. Завода болхлоша дош деннад арахеца продукци дикеи тIехдикеи хилийта а февраль бетта планах лаьрхIачул совгIа иттех эзар сома маьха продукци арахеца а. Уж декхараш кхоачашдара къаьстта дика къахьегаш я нов. Черневa кулгалду моргеш деча цеха коллектив.

КЕРДА ПРОДУКЦИ

Электросверлильни машинаш хьаяра Наьсарен «Электроинструмент» яхача заводе город Ростовера хьаххахьа езаш хулар выключателаш, куроккаш, хьамча турбилгаш, кхыдараш.

Январь бетта уж чоалхане оатхалаш хьае йолайир тха заводе. Уж оатхалаш хьаю пластмассах, болатах. Керда батхалаш хьаяра эша чертежаш кийчйир инженераша В. И. Симонова, Н. А. Жиганова.

Деталеш кийчъеча доккха новкъостал дир литейно-прессови цеха технолога нов. Балаева, цеха слесара-инструментальщика М. Аушева. Керда изделеш караерзаеча цхьайола халонаш нийсу. Уж эша а еш хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш я завода колелктив.

Б. ТИМУРЗИЕВ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лаккехьарча Совета Президиумо ладийцIар Курчалой юрта Совета исполкома председатела О. Х. Хасуханова яьча докладага. Президиумо белгалдаьккхар, юртсоветои цун исполкомои самодеятельни организацешта деш дола кулгал кIезиг-дукха тоадаь хилар. Масала, Совета массазарча комиссел совнагIа, юрта вIашагIъеллай 10 общественни самодеятельни организаци, цар актив — 120 саг. Цар новкъостал ду предприятей производственни планаш кхоачашъярай бахача наха деш дола культурно-просветительни а бытовой а гIулакхаш тоадарах.

Болх ве бац школашкарча дайноаной комитето. Кердача дешара шерага школаш кийчъяра цар вIашагIтехар дай-ноанойи лаккерча классашка деша багIа дешархойи, новкъостал дир помещенеш тоаяра, ков цIендава. Комитето цу тайппара дIадекъ чIоагIа эшарашта новкъостал дара хьахийца всеобуча ахча а.

Болх дика бу юртарча кхалнаькха Совето (председатель нов. Сосламбекова). Совето кхалнаха юкъе массово-кхетама болх бу, хьинаре къовсам лоаттабу къаьнарча замах юхедисача воча гIулакхашца.

Иштта белгалдаккха деза юртоаеча юкъе дика дакъа лоацаш улицашкара комитеташ хилар а. 4 тIий да керда тилла а тоадаь а, барiI километр никъ биллаб, барiI хьостбаьккхаб, водепровод йиххай, дIаегIай 4 эзар сомийн вештен гаьнаш.

ХIаьта а, общественни самодеятельни организацешта кулгалдарa даькъе кхоачамбоацараш а да Курчалой юрта Совета балха юкъе. Советои цун исполкомои хIанз а кхоачамхилал дика тIадерзадац цар низаш боахамеи культурнии дешаш кхоачашдара, кIезига юкъеоа общественносто тIаийца решенеш кхоачашъеча тIахьожам лоаттабара. Общественни организацей болх кхыметтел Совета сессешкеи исполкома заседанешкеи бийца а бац соахка. Из бахьан долаш царех цхьаьраша хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаберзабеш бац шоай болх, хIаьта новкъостий суд (цун полно-

САМОДЕЯТЕЛЬНИ ОРГАНИЗАЦЕШ — СОВЕТИЙ ГIОНЧАШ

мочей ха чакхъяьннай), библиотекай, больница советаш цхьаккха хIама деш а яц.

Болх во бу общественни контролераша. Цудухьа дуккхача магазинашеи чайнеи торговле бокъонаш телхаю, хIаьта из бахьан долаш къахьегамхой дукха леткъа а леткъ. ХIанз а дIадаханза да общественни порядок телхаеш дола гIулакхаш. Цхьабакъда, добровольни халкъа дружино шийболх мелбалийтаб.

Цу доллача хIамай маIан да юртеи Шаьла районни къахьегамхой депутатий Советий исполкомаша хIанз а Советийи цар исполнительни органийи балхацарча общественни хьисапий лоархIам беш ца хилар.

Президиумо Курчалой юрта Совета исполнительни комитетои цун председатела О. Х. Хасухановеи уйла тIаерзайир общественни самодеятельни организацешта дерттIа кулгалдеш ца хилара. Курчалой юртеи Шаьла районеи къахьегамхой депутатий Советий исполкомаш декхарийла йир цу лоархIамерча балха терко дукхагIа яра. Президиум декхарийла я моттигерча Советийи цар исполнительни комитетийи балха юкъебахача наха дакъа лацара ерригa формаш шерагIа дегIайоалаелгеи эргаяьха тоаелгеи Iалашде, культура ЦIагIа общественни Совет вIашагIйолла а библиотекай общественни Советий болх овлангара денз тоабе а. Цу тайппара чIоагIбе беза хIаяхача заман воча гIулакхашца — пьянствоца, хулиганствоца, социалистически доалахье лежкъаярца, кхалсагацен дезала юкъеи дертIардаьнна гIулакхаш лелаларца лоаттабу къовсам.

Президиумо Шаьла района къахьегамхой депутатий Совета исполком декхарийла яьй тIаийца решенеш кхоачашъяра Курчалой юрта Совета практически новкъостал де.

МалгIабика быткомбината маIача наьха хIамаш тегача цеха коллективо дика къахьег укх шера. Валови продукци арахецара январь бетта план 106,5 процент кхоачаш а еш планал совгIа тийга хIамаш дукха я. Уж къахьегама темпаш лох ца еш къахьегаш ба цеха болхлой укх бетта а. Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба ни. Саутиева, Харсиева, кхыбараш.

Сурта тIа: Саутиева Зати, Харсиева Лида.

И. Плиева сурт.

ГЕРМАНСКИ ФАШИЗМ ЙОХАЯЬ 20 ШУ ДИЗАРГА

ШОВЗТКЪЕИ ПХЕЛАГIЧА ШЕРА ФЕВРАЛЬ БЕТТА ДАР ИЗ

БУДАПЕШТ мукъайоаккхаш хиннараштa дагадоагIаргда цу хана Венгре лаьтта Iа мишта дар. Цахаддаш делхаш догIаш дар. Цар наькъаш Iодаьхадар, хьарсамаш дизадар, Iаьржа ухийтар сов дукха Iайна хиш. Цу хьалашка тIанкI аьнна моастагIчун техникахи бIунехи йизза йолча Будапешта штурм е кийчлуш дар вай бIунаш.

Ер мугIараш яздеш волча авторо команда еш хиннача вовхIлагIча армена тIадилладар Дэманти Нижни Картами яхача участке гитлеровски оборона хоадаяра эшаш йола кийчо елга.

Массадола хIама теркал а деш вIаштIехьдаккха дезаш дар наступлени кийчъяра гIулакх. Сов чехка кхы тIа а тIаьш техкар, наькъаш тоадир. хIаьта Iаьржа уха хиш даьржача гIолла гаташ техар. Шоай боарамга диллача уж Iалаьмате доккхий инженерни балхаш а хIаьта иштта бIунаш дIа-хьа декъаш деш дола балхаш а бийсанна мара дацар. Тха хоадае езача фронта хIара километрана лоархIаш 224 йоккха топ яр тхога.

Чакхдаьхача гIулакхаша доккха новкъостал дир 7-ча арме толам баккхара. Тха тIема низ иззал боккха хург ма бий аьнна дага а данар моастагIчоа. Из хьахьокх укх тайпарча гIулакхо. Цкъа, цхьан бус немецки эпсар — артиллерийски наблюдатель лаьцар тха разведко. Цунах гучадаьлар, штурмана кийчо еш мел даь балхаш моастагIчо ца зувш диса хилар. Немцашта хийттад, тхога ерригаш а артиллерийски ши полк мара яц аьнна. Артподготовка йолаеннача хана гитлеровец бIаргавайнаваларе ховргдар шоана. 7-ча гвардейски арме наблюдательни пункт (НП) тIема юхьига тIара шиъи ахи километр гаьна ягIача «Тура» яхача замка чу яр. Цецвоаккхаш дола сурт дар цу чура хьагуш хиннар. МоастагIчун оборонана халланза ала тIалехкаш 1500 совгIа йоккха топ яр. ДIуххьал тIаерзаьча зенитни артиллере кхийсараш трассирующи снарядаш яр. Цхьаккха дош оалалуш вацар пленни.

Цу хана, 7-ча арме командующел совнагIа, НП бар Ставка викал Советски Союза Маршал С. К. Тимошенко, цунца артиллере Маршал М. Н. Чистяков, авиаце Маршал К. А. Вершинин, 2-ча Украински фронта командующи Советски Союза Маршал Р. Я. Малиновский, фронта Военни Совета членаш. хIаьта иштта 6-ча гвардейски танкови арме командующи танкови бIуний инарал-полковник А. Г. Кравченко.

Низ болаш артподготовка яьчул тIехьагIа атаке яхар танкаши пехотеи, хIаьта делкъийна 12 сахьат доалача хана йохаяьча оборонах 6-гIа гвардейски танкови арми чухахка мара ца езаш бокъонца яь кийчо яр. Наступлене гIо аьнна танкисташта приказ делар 2-ча Украински фронта командующе.

Гонга гIолла боагIача хотто. цIаккха а ца соцаш делхача догIаша дика дIававахийтацар. Сахьата 6—8 километрал сихагIа йолхацар танкаш. ХIаьта а, ийслагIа декабрь хьатIа кхоачаш оаха хьалацар Вац яха город. хIаьта, цу тайппара, аьрда оагIорахьарча берда тIа уллача столица лаькъа тIара моастагI тIехьашка воалалургвоацаш наькъаш хоада а даьдар.

ЧIоагIа тIом бьчул тIехьагIа вай бIунаша го а баь, хIалаквир Инель. Грон яхача хишта юкъера моастагI. Цу цхьан ханна 7-ча арме аьрдехьара фланг Будапеште чIоагIа тIом беш яр. Лира къовсам латтар хIара квартал, цIа бахьан долаш. ВIашагIъеххар моастагIчох майра латаш хинна къаьстта штурмовой группаши моастагI лехаш йола группаши.

Штурмовой группаша хIамах сакхувши кхетамцеи тIом бара хьокхам хила мегаргболаш бар йий доаккхача завода здани бахьан долаш лейтенанта Серобаба салташа баь тIом. МоастагIчо опорни пункт а яь латтача здане дIакъайладар венгерски столица кварталашта тIадолха наькъаш. Дорха духьале йора, вай салташта гранаташ еттар фашисташа.

Цхьабакъда, вай бIухошта хайра де дезар. Массехказза эккхийтача цар здани йохаяь дIа а яьккха, карабоалабир гитлеровцаш.

ЦIаккха а йовргйоацаш шийсийле яьккхар гварде лейтенанта Корабельникова. ТIема котало яккхара эггара лоархIамегIа йолча минута контратака йолаьча немецки танкашеи бронетранспортерашеи вай тIехой боабара кхерам тIалоаттабаьча хана, танкашта етта граната а ийца тIа а ваха йохайир цо транспортер. Кьонахачал долча эпсара карагIдаьннача гIулакхо бIухой дегаш ураотталир. Цун турпалерча хьокхамо дегаш ураоттадаь бола уж тIахьийдар моастагIашта, контратака юхатехар.

29 декабре город йоха ца яйтари гIулакх доацаш нах ца боабайтари духьа 2-чеи 3-чеи Украински фронтий командующеша хьакарадувла аьнна предложени елар гобаь чухьа биса латтача гитлеровцашта. Фашисташа топаш теха хиннаяр шоашта тIабахийтача парламентарешта Боабир капитанаш М. Штейнмеци Н. Остапенкои.

Оакхарий хьисапе парламентераш боабаьлга хайнача тIемахоша дув биар шоай новкъостий пхьа леха аьнна. ТIа-тIа дукхагIа чIоагIлора Будапешт бахьан долаш латта тIом. 2-ча Украински фронта бIуний цхьан даькъо 18 январь тIакхоачаш цIаьнъяь мукъаьккхар аьрда оагIорахьара столица —Пешт. ХIаьта вож полкаш 3-ча Украински фронта бIунашца цхьана чIоагIеи лиреи тIом беш яр духьале еш волча моастагIчунца. ДIаболабелар фашистски дивизеш хьалхагIа тиш а еш, цул тIехьагIа царна чIоагIа хIама тохаши уж тIехьашка дехкаши бола Балатонски тIом.

Шийн мехкадеш лаьтта тIом йоккхача коталонца чакхбаьлар. 1945 шера 13 февралe цIенъяь мукъаьккхар Будапешт.

М. ШУМИЛОВ,
инарал-полковник, 7-ча гвардейски арме командующи хинна Советски Союза Турпал.

(АПН).

Шоаех бIубенна

Январь бетта профсоюзни собрани хилар химкомбината № 131 йолча цехе. Цига итог йир 1964 шера цеха коллективо баьча балха, дийцар тIаийца социалистически декхараш мишта кхоачашдаьд. хIаьта иштта тIаийцар цу собрани 1965 шера дола керда лакхара социалистически декхараш.

Чакхбаьлар кердача шерара цхьа бутт. Январски план 118 процент кхоачашйир. Цо хьахьекхар — аппаратчикаша, слесараша, инженераша — ерригача коллективо дика хьинар айдаь къахьийга хилар.

Бетта юххье дика вIаштIехьдалацар полиэтилена полимеризаци елга. Берригa низ, хьинар, ховр тIадерзадир арахецаш йола полиэтилен тIехдика хилийтара. ТIагIертта дика къахьегар бахьан долаш арахеца йолайир Iалаьмате дика полиэтилен.

Ерригача коллектива дукха къахьета дийзар план кхоачашъяра. Укхаза новкъарле еш хиннар фу дар аьлча, хьадеш долча технологически дис таьх цхьа тайопытни дар. Цу гIулакхо дикка уйла яйтар болхлошка. Цул совгIа кхыдола хьовзамаш а хулар балха: нагахьа нийслора полиэтилен (полимеризаци яра йола бедал) йоацаш, хьаIацар реагенташ, насосаш йохар, кхыдараш.

Къаьстта дика хьокхамаш даьхар Ю. Ашурилова кулгалдеча смена — план 127 процент кхоачашйир.

Ши-шегIа хинна бацар из толам. ДIадахача шера халланза хьалхарча моттиге латташ хьаера из смена. Смена начальника Ю. Ашуриловеи полимеризаци яра воккхагIволча аппаратчика Рыбалкинеи геттара а дика вIаштIехьбаьккхаб коллектива къахьегам. Арахецаш йола продукци дика хилийтара бехктокхаме бараш промывка яра а центрифугированни яра а аппаратчикаш ба. Цудухьа воккхагIволча аппаратчика Л. Беликова ара мел хеца продукт тIехдика хургйолаш вIаштIехьбаьккхаб аппаратчикий болх.

Дика къахьег цехерча вокх сменаша а. Январь бетта план 120 процент кхоачашъяьй цар.

Даьха толамаш дика дале а, проектни мощностага кхаьчаяц цех, арахецаш йола полиэтилен а кхы дикагIа хила йиш йолаш я. Цудухьа цеха коллектива хьалхашка хIанз латта декхараш бехктокхамеи чоалханеи да — укх шера цеха проектни мощностага кхоачаеи арахецаш йола полиэтилен кхы а дикагIа хилийтеи езаш.

Мишта кхоачашдергда из декхар.

Цехе хIанз а я кхоачамбоацараш долаш моттигаш. Бакъда, уж дIадоахе ерригача цехо арахеца продукци дикка совъяргья. Катализатора комплекс коачъяра узели йиълагIйола вакуум-грибкови сушилкеи хьа а яь вIашагIйохка, план кхоачашъяра йохаш новкъарле ергйоацаш насосаш дикагIа овхийташ, аппараташ, центрифугаш, мешалкаш дикагIа тоаяь вIаштIехьъяха лаьрхIад укхаза.

Арахецача продукце дикал лакхъяра боккха лоархIам болаш да хьачууха бедал, реагенташ дика хилар. Бакъда, из гIулакх кхыча цехе, цар беча балхацара технологически режим йизза кхоачашъярах тийша да.

Полиэтилен арахийца а ца Iеш, опытни хьисапе сополимер а хьаю тха цехе, бокъонца из арахеца йолаяь еце а.

— Керда образецаш, керда оборудовани оттае, сополимер хьаяра керда технологически процессаш вIаштIехьъяха еза вай укх шера, — йоах цеха начальника нов. В. Г. Кальнойе. — Цо торо лургья проектни а Iилма-тохкама а организацешта дикагIа йола полимераш, арахецара процессашта, кердача эргаьха тоаьча аппараташта проекташ уттае.

Ше тIаийца социалистически декхараш кхоачашдулургхиларах тешаш я цеха коллектив. Январь бетта баьккхача толамо шеко йоацаш из хьа а хьокх.

В. КУРБАТОВ,
тха штате воаца корр.

КЕРДА ДЕКХАРАШ ТӀАЙИЙЦАД

Укх деношка 1 Мая цӀерахча колхоза клубе хилар Грозненски района юрта боахама дикагӀбарий собрани. Юртбоахама культурай боккха хьувкъам чуэпарах йолча опытах, шура, фуаш, дулх алсамдаккхарах, семилетка тӀеххьарча шера кхашкарча, фермашкарча къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарех дийцар колхозхойи совхоза болхлойн цу ший тайпарча актива доакъашхоша.

Грозненски района производственни управлене начальника нов. Илюжина ший доклада тӀа белгалдаьккхар дӀадахача шера дика хьалаш хиннадеце а цхьадолча боахамаша ялаташ хьувкъалар. Масала, хӀара гектара тӀара 19,7 центнер ка бола ялат чудера № 3 йолча сомий-баьца даарий совхозе, 18,2 центнер ера № 2 йолча баьца даарий шурий совхозе, хӀаьта «Новый быт» яхача колхозе 16, 6 центнер чуера. Цу хана юкъера лаьрхӀача районе чуийца ялат 13,7 центнер хилар.

Ялата лаьрхӀа хьажкӀаш хьалкхеяра геттара боккха толам баьккхаб «Ермоловский» оалхазарий совхоза нов. Арсамакова кулгалдеча звеное а. 150 гектарах хӀаране тӀара 40,5 центнер фуальяьха хьажкӀаш чуийцар механизатораша.

Специфически хьалаш долаш йолча Грозненски района хьалхашка доккхий декхараш латт Грознера къахьегамхой кердача баьца дааранца ӀалашӀбара даьккъе. Из декхар а дика кхоачащду района къахьегамхоша. Соахка планах 16200 тонн мара дохка ца дезача 19473 тонн баьца дааращ декхад пачхаьлкхенга.

Къаьстта белгалъяккха мегаргйолаш я № 3 йолча сомий-баьца даарий совхоза нов. Херошиловас кулгалду бригада. Йоккха йоацача, бакъда, барт болча коллективо хӀара гектара тӀара чуийцар 565 центнер тӀехьа кхача кобац. Сийрда цӀе бос бола дикагӀйола помидораш а хӀара гектара тӀара 352 центнер чуийцай укхаза. Уж доккхагӀдола толамаш да районе.

Кхашкарча балхех лаьца дувцаш диццалийта йиш йоацаш да механизаторий кхоачамбоацараш а. Массанена а вовзаш ва ЖВН-6 яхача жаткаца дийнахьа 92 гектара тӀара ялат хьекха вола «Староюртовский» совхоза комбайнер Гойтемиров. Цул тӀех а баьнна шоай комбайнашца дийнахьара норма 110 гектарага кхоачаьйй № 1 йолча шурий совхоза механизатораша ни. Воробьевеи Маковееи.

Грозненски района юртбоахама керттерчарех цхьа дакъа да хьайбай боахам а. БӀарчча хьайцача районо пачхаьлкхенга шура йохкара план кхоачашьеце а цхьадолча боахамий опыто хьахьокх из кхоачамбоацар дӀадаккха йиш йолаш хилар.

Масала № 1 йолча шурий совхоза къахьегамхоша соахка хӀара кхоабача Ӏаттагара 2476 килограмм шура яьккхар, 1963-ча шера яьккхачул 427 килограмм дукхагӀа.

Болх нийса беш хилча дика толамаш доахаргхидарах кхы цхьаькха а я факт — нагахьа санна хьалха дӀадахача шерашка хӀара Ӏаттагара 2000 килограмм шура йоаккхаш йола доярка районе массехк мара хиннаеце соахка 2500 килограмм йоаккхаш бараш массехк итташ бар. Духхьала № 1 йолча шурий совхозе 25 я цу тайпара доярка. ХӀаьта 1-ча Май цӀерахча колхозера Ермеева, № 1 йолча шурий совхозера Лаврушина, кхыбараш санна болчар хӀара Ӏаттагара 3000—3100 килограмм яьккхай шура. Оалхазараш леладерашта юкъе а ба производства дикагӀбараш. Масала, хӀара яхкача котама тӀехьара 160 — 170 фуъ гулдаьд ни. Олюнинас, Плаксинас, Березинас, Лазыревас, Степановас, Солтышкинас, ХӀаьта районе юкъера лаьрхӀача хӀара яхкача котама тӀехьара 132 фуъ гулдаьд е 1963-ча шерарчул 12 фуъ дукхагӀа.

Цхьабакъда, кхашка балхаш деча, иштта хьайбаш леладеча хӀанз а дукха кхоачамбоацараш м да. Царех лаьца дийцар докладчика а иштта къамаьлаш даьча кхычар а. 100 гектар сельхозугодена лоархӀаш хӀанз кӀезига яьккхай шура, дулх.

Укх лакхача трибуна тӀара кхоачамбоацараш дувца карах ца доале а ца дийцача далац уж, — аьлар къамаьл дӀадоладеш Грозненски опорно-хьокхама совхоза хьаккхарч лелаеча нов. Шарунова, хьалха тха совхозо боккха пайда бора, хӀаьта дӀадахача шера 70 эзар сом зе даьд цо.

Цунах цхьабола бехк ба хьайбаш леладерий а. Тха звеное дӀадахача шера чуоттаяь кхаьбар 6350 хьакха. Цкъарчоа во болх баьбац аьнна хетало. Эггара вогӀдар да кхетийта деззача бесса хьакхарчашта дозал тӀа ца кхетийтар. Доакъараш ца тоъарах, лерттӀа царна гӀулакх ца дарах хилар из. Тха йоккха йоацача коллективо дукха ха йоацаш чот техача гучадаьлар кхаба а кхьба хӀаране дозал бӀаь килограммал лохагӀа доацаш йола 7 эзар хьакха дӀачуьлла тхоай торо хургхилар.

Лоаман даьгӀенех дика пайда эцар хьайбай продукташ совъяхара боккха лоархӀам болаш хиларах дийцар «Советская Россия» яхача колхоза председатела нов. Абдусаламова.

— Кердача шера хьалхарча дийнахьа денз геттара дика болх бе болабеннаб кхашка балхаш лераш, — аьлар 1-ча Май цӀерахча колхоза оалхазараш леладерча бригада керте латтача нов. Зыречмана. 125 процент кхоачашъяьй январь бетта план.

Йолаш йола резерваши торонаши гуча а яьха юрта боахама продукташ совъяхара хоадам болла гӀулакхаш белгалдаьхар совещане дакъа лоацаш хиннараша. Керда декхараш а тӀайийцар укхаза. Семилетка тӀеххьарча шера 28500 тонн ялат, 19500 тонн баьца дааращ, 19100 тонн шура, 5100 тонн дулх, 14 миллиони 200 эзари фуъ пачхаьлкхенга дохка белгалдаьккхад цу декхараш тӀа.

Совещане дакъа лоацаш хилар КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома хьалхара секретарь нов. Титов, Грозненски районаца яхье яьннача Сунженски района юрта боахама болхлой делегаци.

Е. МАКСИМЕНКО.

УКХ ГАРГГАРЧА ШИН ШЕРА МОДА

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ФОРУМЕРА ЗАМЕТКАШ

Социалистически мехкашка болх беш бола костюма мастераш творчески вӀашагӀкхетар алхха динен бернатен традици хинна ца Ӏеш, дункхача деношка тӀагӀертта къахьегарах хьахинна итог а я — из да Европа социалистически пачхьалкхений ихо бӀаь миллион болча гражданашта эшача барзкъан керда формаш хьаяр.

Январь бутт чакхбоалаш Бухаресте хилар аргӀана йола Мода форум. Цига дакъа лоацаш хилар Болгарера, Венгрера, Германски Демократически Республикера, Польшера, Чехословакера, Румынера, Советски Союзера костюма, кога гӀирса, галантерея, керта тӀа туллача хӀаман художникаш.

Мишта хургда укх гарггарча шин шера вай барзкъа? Фу де йоах советски художникаша вай промышленностага 1965—1966 шерашка?

Каста хувцалуш я оал модах. Из нийса дац: цун ший доккха а безаме а истори, ший логика, хьадда дола законаш да. Уж законаш къоастадe 1949 шера Берлине дунен халкъашта юкъерча хьалхарча форуме гулъелар ворхӀ мехкара мастерий коллективаш. Цу хана денз хӀара шера ишта вӀашагӀкхетараш хул. Уж хул кердадараш дӀагойтара а доацаш, модана планаш оттаяра болча юкъарча балхаи цу хьакъехьара кхетаме уйлаш а предложенеш а дегӀайоалаяраш.

Творчески союза 15 шеро тешавеш хьахьекхад: экономически вӀаши новкъостал дара Совета хадданза йолча комиссе барзкъан культура дешай Болхлой группа оалаш йола (ишта я мода дунен халкъашта юкъерча конгрессай официальни титул) из йоккха организаци СЭВ-а юкъе дакъа лоацача Европерча мехкий ейгача промышленноста ассортимента дукхха кердадараш чехкка юкъедахьара бокъо йолаш я.

Январь бутт чакхбоалаш Бухаресте ший хьалхара гӀа баьккхар 1966 шера хургйолча мода. Подиуме баьхка лийлар Будапештера, Варшавера, Софера, Прагера, Берлинера, Москвера кагий нахи мехкарийи; тайп-тайпара бос бола къаьга мозаика а хинна дӀаэттаяр модни тканей образецаш, хургйолча сезоний бос бола керда гамма гойташ йола диапозитиваш.

ХьатӀадоагӀача шера вайна малагӀа мода могаю советски костюма мастераша?

Хозалени логикан законех дегӀайоагӀаш йола 1966 шерара мода хьадда хувцалургьяц, укх шерарча барзкъан формаш тоаеш эргайоахаргья.

Масала, кхалнаьха барзкъан массехк модни силуэт юс. Царех да моллагӀча ханара яле а кхалсагага дика товш дола шаьра классически барзкъа; дукхача кхалнаха лелаергья лохехьа Ӏо ме йода шерагӀа йола шаьра юбка йоа кхалнаьха кочамаш, костюмаш пальтош. ХӀаьта 1965 шерара кагирхой силуэт эргаьккха тоаергья — художникаша могаю паргӀата лифи паргӀата юбкеи йола костюмаши баракъаши. Уж моллагӀча ханарча сага меган я.

Вахарга хьежжа йола, из дикагӀа гойташ йола керда костюмаш а кийчъеш ба тахан специалисташ. 1966 шерарча модни ансамбла композиционни кӀийле хургья вертикальни лини: из холургья эӀамигача пальто силуэте а берий костюмашка а. Кхалнаха тухкаю кийнаш кӀезига лох а еш, шоаш йолчча тайпара юсаргья (вай прическа ма хувций модо, чо лоаца хилар кхы тӀа чӀоагӀ а деш). ХӀаьта кхалнаьха сумкаш йӀаькхьаьча кхо са барга формах хургда.

Шоай структураген художественни оформленеген диллача укх гарггарча шин шерара тканеш а керда хургӀа. Даьнна, петар йолча зипашта метта дӀаайттад шаьра зипаш, «баьцовгӀай» сурт тӀадола, набивной тканеш соахка модах хиннача геометрически сурт тӀадараша хийцад.

Массанахьа кхоачаш йола хими укхаза мода мастерашта а гӀо де йоагӀа. Ӏай а гурахьа а ювхаю пальтош, курткаш, комбинезонаш ю искуственни материалаш, хоза зизаш дола а Ӏасилга цӀока бос бола а башха-дика, цхьа моллагӀа боаца искусственни бехк бу. Уж еррига материалаш вай промышленносте барзкъа деча дӀайохийташ я.

ДӀадахача шерашка мо доацаш вӀаши гарга эзача тонех йола тайптайпарча бесех латта цаӀ йоа ансамбль хьаю хӀанз: кӀай — розови, сира, кӀаьда. ӀажагӀа бос бола комбинацеш дика йовзаш я. Цхьабакъда, кагийча, къонача кхалнаха эш сийрда бос бола барзкъаш.

Укх шера мода дунен халкъашта юкъерча форумо шин шера хургдолча баракъий ассортимент оттаю. Мода чехкагӀа промышленностен магазинашкеи кхачийтар духьа массехк этапах чакхйоаккхаргья из процесс. Ӏай мода кхаьчар Бухаресте «полуфабрикатий» хьисапе: хьахьекхар кердача тканей, кердача фактурай, расцветкай образецаш, барзкъий бӀаьш йола эскизаш, керда модни силуэташ, отделкай керда варианташ. Дунен халкъашта юкъерча мода мастераш вӀашагӀкхийттачул тӀехьагӀа дӀайолалу балха керттера этап: тӀайийца барзкъий цаӀ бола лостам предприятеша, Ӏилма-тохкама институташа, лабораторешa чакхбаккхар.

Укх шера Бухаресте юха а вӀашагӀкхетаргба ворхӀ мехкара художникаш, химикаш, конструктораш. Укхаза юххера а чӀоагӀъергья кердача материалехи расцветкехи даьча, промышленносте техкача, наха леладара кийчдаьча барзкъан цаӀ йола модни коллекци.

Надежда ЖЕЛЕЗНОВА.
(АПН).

ЮРТБОАХАМА БОЛХЛОЙ КЕРТТЕРА ДЕКХАРАШ

ШОАШ баьча балха итогаш еш, укх шера дергдолча балхий планаш увттаеш, юртбоахама продукташ яхара дола кхоачамаши торонаши лохаш ба хӀанз республика юрта боахама къахьегамхой.

Колхозашеи совхозашеи, пачхаьлкхен закупкай планашка хьежжа, производственни планашка шоаш белгалду дӀадувча лаьттай боарамаши гӀойленагӀа йола цар структуреи.

ХьалхагӀа а санна, керттера йоахо еш дола гӀулакх хила деза ялат дукхагӀа доаккхилгеи юкъарча хьайбашта чӀоагӀа доакъарий база вӀаштӀехьйоаккхилгеи. ХӀанз декхар сенах латт аьлча, из латт, хӀара колхозеи совхозеи культураш дӀаюргйола лаьтташ кхетамца къоастадарах, лаьтта леладелга дегӀадоаладара хьадда планаш оттаирах. Цхьаццайола тайпа культураш, уж лелаярах боахама боккха пайда боаллашехьа а. боахаме теркал ца еш дола гӀулакх мегаргдац.

Укх шера ялат, къаьстта а гурахьа дув кӀаи хьажкӀаши, керттерча даьккъе цар хьувкъам лакхбара чотах, дукхагӀа дакхха лерхӀ республика совхозашеи колхозашеи. 1964 шерачул 4,5 — 5 центнер дукхагӀа хила беза укх шера хӀара гектара тӀара боала хьувкъам.

Цкъа дӀайнйча дукххача шерашка тӀаювла баьцаш 5 эзар совгӀа гектар дукхагӀа дӀае лерхӀ алхха юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи Министерствана чудоагӀача боахамашка. ДукхагӀча даькъе хиш декхача, тух доаллача, эрз тӀабувлача лаьтташка, вешта аьлча, цар хьувкъам дика луча лаьтташка дӀае еза дукххача шерашка тӀаювла баьцаш. Цо торо хулийтаргья дика доакъараш дукхагӀа даьха ца Ӏеш, лаьтта цампадаккха а оасарца къовсам лоаттабе а.

ДукхагӀа дӀаювргйолаш я тхьамкен гилларгаши санна йола техническа культураш.

Ӏилмана карагӀдаьинараши хьалха латта опыти юкъекхухьаш, лаьтта леладареи хьайбаш леладареи культура лакхъеш чакхдоахача гӀулакхашца айкха ювзаш хила еза производства планировани.

Республика юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка латта доккхий декхараш кхоачашдеча хана къаьстта уйла тӀаяхийтанза яргьяц нийса, Ӏилманца бакъъяь севообороташ оттаяраи юкъейоалаяраи. Из ца дойя дӀахо лакхъе йиш яц лаьтта лелада ра культура. ХӀара лаьттан-климатически зонера, хӀара боахамера севооборотий схемаш ювзаенна хила еза боахама специализацецеи лаьттах интенсивни пайда эцарцеи, вешта аьлча, дикагӀа хьувкъаш йола культураш мамогта дукхагӀа севообороташта юкъекхувларца. Севообороташкара культураш хувцаялара схема оттаеча хана биологически свойстваш тайп-тайпара йола культураш хувцаялийтарга хьажа деза, белгтала аьлча: цхьан оагӀорахьара, нух токхош йолеи ялата-бобовии культураш а, вокх оагӀорахьара — гурахьеи бӀаьстан юхьеи дӀадув ялаташ а. Эффект эггара йоккхагӀа хул культурай уж тайпа группаш шоайла хувцайолийташ хилча, цхьан группах йола культураш хувцаялийтарах хулчул.

СЕВООБОРОТИЙ схема оттаеча хана теркалде деза, цкъа дӀайийнача лаьтташка шозлагӀа дӀайийча а каст-каста дӀаювш хилча а ца мегаш йола культураш малагӀаш я а, цхьан лаьтта вӀаштта шин шера дӀайийча мегаргьяраш малагӀа культураш я а, цхьан лаьтта дукххача хана дӀаювш хилча мегаш йола культураш малагӀаш я а. Специализаци еш йолча керттерча культурана севооборота юкъе дикагӀа йола моттиг яла еза. Цигга белгалдаккха деза, севообороташ оттаеча хана шаблон а дагалеххача тайпара кхашка дӀайийна культураш а хила йиш ца хилар.

ТӀа-тӀа дукхагӀа минеральни удобренеш тел республика колхозаштеи совхозаштеи. Аьлча кхоачам ба, соахка боахамашка 49,5 тонн мара ца кхаьча стандартни тукаш, укх шера 93 эзар тонн кхоачаргхилар. Иштта царна кхоачаргья Ӏалаьмате дукха ядохимикаташ, гербицидаш, дӀайийна хӀамаш аулам дерех лораюи оасара дуxьала къовсам лоаттабуи кхы тайпа средстваш а. Цудухьа чӀоагӀа лоархӀаме да, хӀанззе а денз хӀара колхозои совхозои шоашта тоъал тукаш Ӏалашъяр, уж кхетамца ханага яхар, удобренеш товсарах экономически эффект йоккхагӀа хилийтар. Удобренеш дӀаоттаяь лоаттаечеи кхашка дӀакхухьачеи хана талхийта йиш яц.

Практикои Ӏилма-тохкама учрежденешеи хьахьокхачох, гуйран культурашта хьалххагӀе а (февраль—март беттaшка) подкормка яр, гайна ечул (апрель бетта) дукхха а эффективнегӀа да. Цудухьа эррига торонех пайда эца беза гуйран ялаташта, эггара хьалха кӀина, подкормка яра. ХӀанз массанахьа а подкормка е йиш йолаш да погодни хьалаш.

Алхха юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи Министерствана чудоагӀача боахамашка хӀанзле а подкормка яьй 33 эзар совгӀача гектара тӀарча гуйран ялаташта — кӀина. Из болх дика вӀаштӀехьбаьккхаб 20 эзар совгӀча гектара тӀа дӀадийнача ялаташта подкормка яьча Грозненски района колхозашеи совхозашеи, 6 эзар совгӀача гектара тӀа подкормка яьча Урус-Мартана района совхозаша. Гуйран ялаташта подкормка яра болх геттара во лел Шаьлеи Ножай-Юртеи районий колхозашкеи совхозашкеи.

Юртбоахама культураш хьувкъаяра иштта чӀоагӀа лоархӀаме да моттигерча удобренеех (кхонах) биззан нийсеи пайда эцар. Ӏан замалахьа кхыдолча балхех мукъайоал дукха транспорт, цудухьа хӀанззе а денз кхашка кхо дӀакхахьа оттае еза из.

Чакхъяханза яргйоацача агротехнически мероприятей эррига комплексана юкъе керттерчарех цаӀ — бӀаьстан юхье дӀаювча культурай фу цӀендар, дӀадувча кондицега из кхоачадар, из нийса ханага даккхар.

ДӀадув фу дикагӀа хилийта гӀерт Грозненскии Сунженскии районий дукха колхозаши совхозаши, Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоз. Цхьабакъда, вӀалла магийта мегарг а доацаш мело ю фу цӀендара Наьсарени Ножай-Юртеи боахамаша. БӀаьсти ювча культурай фу кийчдара пхьаккха тайпа йоакхо еш бац Урус-Мартана районерча «Гехинский» совхозеи Мичурина цӀерахча совхозеи, МалгӀабика района «Кавказ» яхача колхоза, Сунженски района XIX-ча партсъезда цӀерахча колхоза кулгалхой. БӀаьстан юхье дӀае езача культурай фунах цхьаь-цаӀ центнер яц цу боахамашка.

ХА хьежац. Фу ца кийчдеш цхьаккха ди дӀадахийта йиш яц. БӀаьстан юхье хӀамаш дӀаера план кхоачашъяр духьа укх гарггарча хана шоашта дика фу Ӏалашде деза хӀара колхозои совхозои, хӀаьта цунах эггара лоархӀамегӀара гӀулакх хургда 1965 шера юртбоахама культураш хьувкъаяра.

Юрта боахам дӀахо дегӀабоалабара декхараш толаме кхоачашдара аьттув боаккхаргба дика кийчъяьча кадраша. Цудухьа массайолча колхозеи совхозеи дика вӀаштӀехьдаккха деза агротехнически дешар. Совхоза хӀара болхлотса, колхозхочоа Ӏомае еза юртбоахама культураш хьувкъаргйолча тайпара кхеергйола технологи.

М. БРИДКОВСКИЙ,
Нохч-ГӀалгӀай АССР юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи Министерства керттера агроном.

ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ ЛАКХЪЕШ

Семилетка шерашка дукха къахьийгад Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода коллективо производства технически прогресс лакхъяра.

Производственни фондех пайда эцар лакхденнад 8 процент. Массехк организационно-технически мероприяти балха юкъеяхьарах проектах оттаьча мощностал тӀехъяьннай цехаш, установкаш.

Производства экономике дизза дакъа лаьцад рационализатораша. Семилетка шерашка цар предложенеех балха юкъейихьай 4270 мероприяти. Керда технологи караерзаяра, автоматизацин механизацин яра завода коллективо Ӏилма-тохкама института коллективаца цхьана дукха балхаш даьд.

Цар торо хилийтай арахецача продукцега дӀабода мах лохбеи, пачхаьлкхенна 3 миллион сом ахча кходен.

Арахецача продукце дикал лакхъяра а дика къахьийгад завода коллективо.

Тха заводо арахеца алюмосиликатни катализатор вай мехка дикагӀа лоархӀачарех я. Иштта лакха дикал йолаш да арахеца бензинаш а.

ХӀаьта а арахецача продукце дикал лакх а еш производства экономика лакхъяра эррига резерваех пайда эцап. Предприяте лакха экономически хьокхамаш дахара хиланза даргдоацаш хьалаш да предприятена кхоачамболлаш бедал хилийтареи цунга ший боарамах болх байтареи. Лакхъе еза материально-технически ресурсаш, производствана нийса планировани е еза, технологически режим тоа а еш эргаяккха еза техникеи технологии. Цу гӀулакхо дикка пайда бергба завода.

ДӀадахача шера цхьаццадола кхоачамбоацараш нийсделар тха завода балха юкъе. Керттерча кхоачамбоацарех дар ший ханнахьа реагенташ ца хилийтар. Из бахьан долаш установкаш болх ца байташ сецае езаш хилар, цо телхайора технологически режим, бизза пайда эца вӀаштӀехьдалаьзар бедалахи реагентехи, цу гӀулакхо лоха хулийтар арахецача продукце дикал. Духхьал из бахьан долаш дӀадахача шера завода зе хилар 129 эзар сома.

Ала дезаш да завода ший бехках а дукха продукци лоха дикал йолаш арахийца хилар. Сентябреи октябреи беттaшка алкилировани установкаша брак йолаш арахийца продукция бӀаь совгӀа тонн яр. Цун керттера бахьан дар технологически процессаш толха а яь контрольно-измерительни прибораш болх ца беш сацар.

Ший ханнахьа процессай технологи нийс а ца еш арахецача продукцена юкъе брак нийсъеларах завода хинна зе 19,5 эзар сом ахча да. Вай лакхе доаладьча масалаша хьахьокх торонех бизза пайда ца эцар бахьан долаш производствана дукха зе хинналгеи производства экономика лохъенналгеи.

ХӀанз вай мехкара промышленни предприятеш къовсам лоаттабеш я арахеца продукци дика хилийтараи из дукхагӀа яргйолаш хилийтараи.

Коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелаеча Грозненски нефтемаслозавода инициативах вай республикерча мехкдаьтта чакхдоаккхачеи кхыча предприятешеи къовсам дӀаболабаьб комплексни экономически эффективность бахьанце. Из инициатива дог раьза хинна хьаллаьцар тха завода коллективо а. Арахеца продукци дикагӀа хилийтараи цун дикал лакхагӀа хилийтараи хӀанзлехьа массехк мероприяти кийчъяьй тха заводе. Цар эффективность мел лоархӀам болаш я ховргда укх шин масалах.

Тха заводо арахец химически комбината лаьрхӀа йола пропан-пропиленови франци. Цу бедала юкъе йоагӀа 18 процент изобутана. химикашта йола баланс я из. Цул совӀа изобутан чӀоагӀа эшаш я алкилбензин дукхагӀа арахецара.

Изобутан хьакъоастаяра дукха монтажни балхаш кхоачашде деза, № 21-1 йолча установкера пропанови колоннаш хьа а хетта болх бе дӀайолаялийта еза. Цига доврглар кӀезига мара дац. Из колонна балха юкъейихьачул тӀехьагӀа дикагӀа хургья бедал. Цул совгӀа совленагӀарча изобутана ресурсех пайда а эцаш дикагӀа пайда эцаргба бутанбутиленови фракцеех, массехк тонн совларгда хьалоаккха алкилбензин.

Из мероприяти балха юкъейихьачул тӀехьагӀа хургйола комплексни экономически эффективность 5560 эзар сом ахча да.

ПТК даннеех 1965 шера цхьа тонн бензинага дӀабода мах 7 сом лохлургба. Цунга хьежжа ПТК хула пайда 1100 эзар сом ахча да, хӀаьта тха завода хула пайда 3 бӀаь эзар совгӀа сом да. Цо хьахьокх комплексни экономически эффективность 1400 эзар совгӀа сом хилар. Уж декхараш кхоачашдара Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводо йоагтӀача боарамах хилийта еза Нохч-ГӀалгӀайчен мехкдаьттах йоаккха феткена-газойлови фракцеш. Из мероприяти кийчъяра «Грознефтехимзаводы» объединенегара новкъостал эш.

Тха заводе дукха резерваш я продукце дикал лакхъяра, царга дӀадодар дукха а дац. Цудухьа цаладдаш къовсам лоаттабе беза продукци дика хилийтара.

Л. КУРАЧИНСКИЙ,
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода директора заместитель, керттера экономист.

4 эзар килограмм йоаккхаргья

Ишт шу гаргга ха я Наурски района «Терский» яхача совхозе Бойченко Евдокия Митрофановна дояркалла болх беш йола. Шерагара шерага дукхагӀа шура йоаккх цо хӀара кхоабача Ӏаттагара. ДӀадахача шера ше лелабаьча 11 Ӏаттах хӀаранегара юкъера лаьрхӀача яьккха шура 3043 килограмм я.

Укх шера а хьалхарча деношка денз хьинаре къахьегаш я Евдокия Митрофановна, Ше беттача 18 Ӏаттах хӀаранегара 4 эзар килограмм шура яккха социалистически декхараш тӀайийцад цо. январь бетта хӀара Ӏаттагара яьккха шура 258 килограмм я. Шаьхача шера цу юкъа яьккхачул дукха дукхагӀа я из. ДӀахо йодача хана дикагӀболча дояркай опыт юкъе а кхухьаш кхы а лакхъе лерхӀ хьайоаккха шура.

Доаханна кхоачамбалла силос, йол, ча долаш да ферме.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

«Шалинский» совхоза хьакхарч лелаеча ферма лелаю йоккхий, къай бос бола хьакхарч. Уж моттигерча Ӏалама хьалашца дика товш я, дукха хурскаш ю цар, хӀаьта дика кхаьбача цу хурскашта дийнахь-буе дукха дулх тӀа а кхет.

ЧӀоагӀа йоакхо ю укхаза хьакхарч кхабара. Хьакхарчашта боарамагӀа йӀовхал хилийтара помещенешка Ӏай цӀи йоагаю. Фо цӀендеш йола вытяжной турбаш я. ХӀаьта хьакхарч чуйоахкача клеткаштеи помещененеи ҳан-ханнахьа кӀир етт.

ДУЛХ ДӀАЛУШ ЛАТТ

ХӀанз, 1965-ча шера, семилетка тӀеххьарча шера ферма коллектив къовсам лоаттабеш я пачхаьлкхенга 4 эзар центнер дулх дохкара тӀехьа. ХӀанз укх сахьата ферме 6 эзар хьакха я чуоттаяь кхоабаш.

Хьакхарч ебаяра лаьрхӀа ферме лелаеш я 300 нана-хьакхеи 500 юххьанца яхкаргйола хьакхеи.

Укх шера ферме ергья 7 эзар гаргга хурек, гаргарча деношка яхка йолалу хьакхарч апрель бутт болалуш яхка яргья.

Укхаза дика болх беш ба свинаркаш Нина Шимкина, Прасковья Лафинская, кхы дукха бараш а. Йоккхача хьакхарчашта гӀулакх деш 5 саг ва. Дика болх бу Артемов Петра, Тульчин Кирилла. Январа 25 дийнахьа 1500 центнер хьакхий дулх декхад пачхаьлкхенга.

М. АЛАНОВ.

СОВЕТСКИ КОМБАЙН КУБЕ

Укх деношка Гаване ше къамаьл деш Фидель Кастрос аьлар, тростник чуэцача механизаци ярга хьежжа дукхагӀа хургда Кубе хьаду шекар. Эггара хьалхара советски комбайнаш Кубе кхачар аьлар цо: «исторически событии юртбоахама производства техникe боккъенца йола революционни факти хинна дӀаэттай».

Игарь Немира дийхар комбайнаш хьаеш йолча советски специалистий группа кулгалхочунгара Н. Ф. Чарыковгара ИНРА президента — министра заместителгара Энрике Набрегара шекара тростник чуэцa механизаци яьчул тӀехьагӀа доахача хьалхарча хьекхамех лаьца дувцар.

Гаванерча АПН корреспондента

— Эггара хьалха, — дӀадоладир ший дувцар Чарыков Николая, — белгалдаккха безам ба са, кубински деттагӀаша новкъостал хьа децаре цу лоацца хана комбайнаш хьа а а эшача дӀаяхийта вӀаштӀехьа даргдацар советски конструкторий. Вайна ховш ма дий. 1963-ча шера май бетта новкъоста Фидель Кастрос Советски пачхьалкхенгара шекара тростник чуэцача механизаци яра новкъостал дийха хилар. Иштта йола машинаш хьае задани хьайицача вай конструктораша дика кхеталора Кубана лаьрхӀа шекар кхаьлеча из гӀулакх мел лоархӀам болаш да. Цудухьа хьалхара экспериментальни образецаш кийчйир лоацчача хана.

Керда машина хьаяра оаха болх дӀаболабаьча хьалхарча дийнахьа денз тхоца болх беш хилар кубински деттагӀий. Къаьстта дика дакъа лаьцаа цар комбайна тохкама балхаш леча деношка. Советски конструкторашцеи специалистащцеи цхьана болх беш бар кубински инженераш, механикаш, болхлой.

Нагахьа оатхалаш ремонт е езаш е кердаяр хьае езаш хилча Рубена Мартинеса Вильена е «Камило Сьенфуэго» цӀерахча заводий слесараша, токараша, мастераша цхьаккха ха а ца къовсаш кхоачашдора тха заказаш.

Барттайна вӀаший новкъостал а деш болх баро вӀаштӀехьдалийтар дика хьокхамаш даха. Кубински новкъосташца советски конструктораша хьалехар комбайна нийсагӀа йола схема. Машинаша дизза кхоачашу хьалхашка латта декхараш: тростника гӀад хьокх, бовхьаш дӀадоах, лордаш дӀаьхьа цӀенъю тростник, цул тӀехьагӀа доакъош даьхалала хьалйоагӀача транспорта чу дӀачуйохийт.

—Къаьстта белгалдаккха безам ба са, — дӀахо дувц Н. Ф. Чарыкова.— Америке, Австрале, Гавайски островашка шекара тростник чуэцача механизаци яра балхаш ду дукхха ха я. ХӀаьта цига из болх аттагӀа кхоачашбу, хӀана аьлча, дукхагӀйолча хана тростник чуэца йолаллалехьа цӀи тох цунна, цо торо хулийт тростника гӀада тӀара лордаш дӀаяха на езаш гӀулакх вӀаштӀехьдаккха. Кубе тростникашта тӀера лордаш йоагаяц. Цудухьа керда машина хьаеча хана советски конструкторий тахка дезаш хилар хӀанзалца хьа ца техка наькъаш. Сона хетаргахьа дизза кхоачашдир цар шоашта хьалхашка лаьтта декхараш, ХӀанзлехьа Куба кхашка болх беш я Люберецки завода арахийца тӀехьатувса 470 комбайни «Ростсельмаш» яхача завода арахийца 30 ше лела комбайни. ДӀадахача шера эггара хьалха уж машинаш тохкача хана юкъе нийсленна кхоачамбоацараш дӀадаьхар.

Тохкамаша хьахьекхад, оаха хьаьча машинай шекара свекла чуэцачара деррига балхаш хӀанз а механизировании хьисапе кхоачашде вӀаштӀехьа ца даьнилга. Цун керттера бахьан да, кердача комбайна лаьрхӀа участкаш кийчъяь ца хилар. Уж халонаш а цхьан юкъа мара хургьяц. ХӀанз кубински новкъосташа хьакъоастаьй комбайнашца тростник дикагӀа чуэцалургйода участкаш, хӀаьта Кубе тростник дӀаера хьакъестаеча участкашка ду балхаш ший расчет а йолаш да, вешта аьлча, тростник чуэцача хана комбайнах бизза пайда эца йиш хургйолаш.

Механизированни хьисапе тростник чуэцача хиланза даргдоаца шолагӀа дола хьал да автомобильни транспорто нийса болх бар. Цахаддаш аьта тростника гӀад заводашка дӀакххахьа деза цо. Цу гӀулакхо торо хулийт тростник чуэцача машиний къахьегама овсарле лакхъе, заводий торо хул дукхагӀа шекар арахеца.

Хьалхарча деношка машинаша мишта болх баьб аьнна лаьча хаттара жоп а луш, Н. Ф. Чарыкова йоах:

— Комбайнаша хьалхарча деношка баьча балха хьахьекхар технологически процессо яххача бесса еррига операцеш цар дика кхоачашъеш хилар. ХӀанз долаш дола эӀамига кхоачамбоацараш дӀадаха йиш йолаш да. Дукххача комбайнераша хӀара денна кхоачашъю производственни заданеш. Лас-Вильяс яхача провинце кхашка дика болх беш я кубински механика новкъоста Герре кулгалду бригада. ХӀаьта Волгоградски областерча специалиста Тургин Виктора бригадацарча комбайнераша сменах 100 тонн тростник гулью хӀара комбайнаца.

Цунца дувзаденна белгала ца даьккхача даргдац, — йоах дӀахо Н. Ф. Чарыкова, — дунен тӀарча 16 мехка юртбоахама машинаш дӀакхухьийтача английски фирма Массей-Фергюсона даннеех юкъера лаьрхӀача цхьан комбайно, масала, Австрале 25 кӀиоа даьккха шекар 7,5 эзар тонн я.

Беседа йистейоалаш Н. Ф. Чарыкова йоах:

— Советски инженераш дог тийша ба доазол арахьарча дикагӀйолча машинашца шоай машинаш яхье яла йиш йолаш хиларах. ИНРА* министра-президента (Къаман аграрни реформа института) Энрике Кабре аьлар: — Тхо раьза да Чарыкова Николая яхачоа. ТӀатоха безам ба са дӀаходолар. Тха мехка лакхача темпашца юртбоахамерча халача балхашта механизаци еш я. Из ВӀаштӀехьдаьлар Советски Союза Ӏилманеи технически новкъостал дарах. ХӀанзлехьа Куба кхашка болх беш я Советски заводашка хьаяь 3500 погрузчик. Хьалха дӀаяхача хана тростник кулгашца хьекха а ца Ӏеш из вордаш тӀа йотта а йизача мачестероса къахьегам аттача баьннаб.

Тростник чуэцара хьаяь комбайнаш — юртбоахама механизаци яра наькъ тӀа баькха цхьаькха гӀа ба.

ХӀанз мара уж машинаш тохкаш еце а, тхо дог тийша да укх гарггарча хана цар тӀехдика болх бергхиларах.

Шоашта йолча гӀойлен духьа доацаш советски конструктораша, инженераша, болхлоша новкъостал дарах дег тӀара баркал йоах кубинцаша.

И. НЕМИРА,
АПН соб. корр.

ЧІОАГІЛУШ Я ПОРОПЛАСТ

Мел дозал да шун цІен? Хетаргахьа бахача нахах цхьаккха сага из ха дагадухаргдац. ХІьта гІишлош ерашта из дош боккхача лоархІаме а да. Панель ейгаГІа ме хул из маьха дарегІа я, тІаккха гІишло сихагІа хьалъяь а йсал. Пенобетон, керамзитобетон — цу ерригача кердача материалаша дайду цІенош.

Теплоизоляце чотах дайде йиш я панела дозал. ХІанзарча гІишлошта йовзаш я итташ тайпа теплоизоляционни материалаш. Химикаша гІишлонхошта сннай Іалальмате дика теплоизоляторащ, царех я газонаполненни пластмассаш. Теплозащитни свойстваш геттара йоккхий я цу тайпарча пластмассай. Эггара халагІа йола 40—50 градус йІовхал йолча хана цІагІа температура 20-нел лахк ца ялара 8 сантиметрга кхоачаш сома хилча кхоачам ба панель.

ТІеххьара кердадар: панели-сэндвичи. Царцара поропласт йоал бетона тІоанапита юкъе. Шовзткъа иттаза хила ейгІа я из. Теплоизоляцепа Іокховсалургиий-те бетона барзкъаш, де йиш йий-те поропластащца, дукхагІдар фогІа долча пенех цІенош?

— Мегаргда, — йоах гІишлой кердача материалий института цхьан лабораторе кулгалхочо Григорий Исаковича. — Бакъдар аьлча, каркасни типах цІеношта хила еза лохера чІоагІало а яц газонаполненни панелий. Баракъашта боаллоча маха атта чакхбоал поропласта панелах.

Нагахьа санна из тайпа панель чІоагІагІа хургйолаш хьаеш хилча дукхаза лакху цун мах: маьха геттара деза дола кІувнаш а деттаи хьахулийт цун чІоагІал. Маьха дарегІа а хургйолаш, газонаполненни плиташта эшша чІоагІал а хулийтаргйолаш йола наполнитель лаха езаш яр...

Лаборатoре кулгалхочо хьахьувх сога кофе бос бола геттара яй брусок. Хил иттаза ейгІа я из хьаяь йола материал. ХІьта кирпишкала мелагІа а хургьяц-кх из тайпа брусок.

— Эшаш йола наполнитель корайир тхона дуккхача поропласташтa санна керда материал кийчъяра хилинза баргбоацаш ба фенолформальдегидни кІув. Цхьан газообразующи материалий — профорий новкъосталпа чопала ерзаю оаха из. Чоп чІоагІбе тардолийт, технически уротронина. Цу массанел совгІа, оаха цунах тох сайсача вулканически кизга смесь — перлит.

Перлитопластбетон аьнна керда ча материалах. Из хьаяра болх вІаштІехьбаьккхаб москверча цхьан комбинате. Перлитопластбетон хІанз юкъейихьай трубопроводашта, кемай трюмашта, холодильни установкашта еча теплоизоляцешта.

Игорь ВЛАДИМИРОВ.
(АПН).

ТКЪАЬИ ВОРХІ ШУ ХЬАЛХА

Хьоашалгӏа вена хІанз вай республике ва цІи хеза Советски Эскара тІемахо гварде инарал-лейтенант, Советски Союза Турпал Дьяконов Анатолий Александрович. ТІом хьалехьа Грозненски гарнизоне гІулакх деш хиннав из.

* * *

...1938 шу чакхдоаллаш республике Советски Іаьдал даьнна 20 шу дизар деадеш яр Нохч-ГІалгІайче. Грознера Тбилисе кхаччалца гІаш никъ бе парте обкома задахех отряд къоастайир Грозненски гарнизоно. Граждански тІом лаьттача шерашка Ленина тІадожададарах ший отрядаца из никъ баь хиннаб чІоагІагІа волча большевика Серго Орджоникидзес.

...Гарнизона отряда командиралла хьожавир капитан Дьяконов. Цу ханна Дьяконова отряда хьалхаваьнна вахар граждански тІема шерашка Сергоца цхьана лакхача лоамашка гІолла из хала никъ баь вола Орцханов Хизар. Шоайла хьоашал тоссаделар къонача тІемахочуни Серго отрядацарча цІеча партизанеи.

Ши орден лелаеча Грозне халача новкъа баьхар ший къонгаш. Ер маршрут йолаш бар никъ: Грозный—Орджоникидзе—Мочкъий Юрт — Экажкъонгий-Юрт — СурхотІа — Мужеча — Пхьуй — Цхьорой — Мелхесте — Шатил — Чечхети — Датвис-дукъ — Гудани — Ино — Жинвани — Чопенти — Мцхет — Тбилиси.

Цу ханара денош дага а лувцаш, инарала Дьяконова дувц: «ХІара кхеро, хІара цІено, хІара гувно дукха веза вай Серго дагаухийтар тхона. Из бІаьха никъ беш Экажкъонгий-Юрта кхаьчача хана походе дакъа лоацараша ладувгІар чрезвычайни комиссар Серго Орджоникидзе дагавоагІаш хиннача наха деча къамаьлашка».

Хала никъ бар из. Бийсаш шийла ухар, Іодувша аьнна даьча галешка чу а деле дувшар Іо. Цхьабакъда, халонах кадаш цхьаккха а вацар, денал доханза яр отряд. ХІаране кхетадора ший декхар, шоашка кхаьча сийле. КІаьдбеннарий дог ура а увттадеш отряда хьалха а ваьнна водар ши доттагІа — Дьяконови Орцханови.

Республика къахьегамхошта бицлацар шоаш новкъа баьха шоай мехкахой, радиобувзам лоаттабора царца, хІара денна отряда тІа а яйя, цунна керда газеташи кхачеи чутувсар самолето. Цхьаккха хатар ца хулаш 1938 шера 1 декабре вежараш ха йолча Грузе столице — Тбилисе кхаьчар Дьяконов керте латта отряд. Тбилисерча къахьегамхоша безаме тІайийцар Нохч-ГІалгІайчен викалаш.

Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша чІоагІа лаькъала бийцар Дьяконова отрядаца мел хиннараш. КПСС Нохч-ГІалгІай обкомо, республика Лакхехьарча Совета Президиумо, Совнаркомо отряда командира Дьяконова цІерах яхьийтача телеграмма тІа йоахар: «Отряд геттара дика лоархІаьй шийна хьалхашка оттадаьча декхарех. Оаш бихьача новкъа баьккха хІара гІа — из моллагІа а моастагІа хьаштдолча хана юхатоха кийча долча вай хьамсарча Болхлой-Ахархой Цlеча Эскара бІухой тІемеи политически кийчо хилар хьахьокхаш йола къонахчалеи деналеи образец».

Белгтала бакъхилар телеграмма тІа аьнна дешаш. Вай Советски Эскаро юхатехар вайна тІадена хинна эггара чІоагІагІа дола фашистски эскар, из хІалакдир.

Советски эскара юкъе денале чакхвальар А. А. Дьяконов. Из летар Халхинголе, белофинащца, немецки фашистащца.

ХІанз тІема знанеш йоаржаяра боккха болх беш ва инарал Дьяконов, тІема-патриотически темаех лаьца кагирхошта лекцеш еш цо. Грознеи республика районашкеи гІолла чакхваргва из Советски Эскара бІухой, Сийлахь-боккхача Даймехка тІема ветеранащца, кагирхоща, дешархоща къамаьлаш деш.

И. ШАИПОВ.

КІЕЗЗИГА ИСТОРЕЦАРА

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Іаьдалаша мога а деш

ВЕНА, 6 февраль. (ТАСС). Фашистал доаллача элементаша тахан Іурра Австрера СССР посольство чуйолча цІеношта гонахьара карти коанаІараши бензин тІа а дахийта йоагаяьй. ТІакхаьчача пожарнеша цІи йоаяьй. Материальни зе даьд посольствана.

ПАЙДАШ СОВДУВЛ, ВАХАР ДЕЗЛУ

ЛОНДОН, 6 февраль. (ТАСС). Дукха ха йоаццаш шоай шера финансови отчеташ кепа тохийтача 340 английски компане пайдаш дІадахача финансови шераца нийсдича юкъера лоархІаш 22 процент лакхденнад, хоам бу «Экономист» яхача английски журнало. ГІишлош яйтача 21 компане пайдаш 41 процент дукхагІа хиннад, хІаьта газетнии издательствайн 7 объединене пайдаш — 47 процент. ЧІоагтІа лакхденнад пайдаш металл чакхдоахачеи автомобильнии компаней.

Монополей пайдаш лакхдалара нийсса, укх тІеххьарча бетташка дикка лакхбеннаб мехка вахарга бода мах, дезденнад кхачан товараши наха эша массехк эзар тайпа товараши.

МАШАР БЕЗАЧА НЕМЦИЙ ЦІЕРАХ

БЕРЛИН, 6 февраль. (ТАСС). ГДР МИД кепа йоазон отдело беча хоамах, тІема гІулакхашта вІаши бувзамаш леладареи Израила герз а тІема материалаш а телареи хьакъехьа боннски правительстванеи Израила правительстванеи юкъе къайлагІа барт бара духьала протест еш телеграмма яхьийтай ГДР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Л. Больца ФРГ кхыча мехкашцарча гІулакхий министрага Г. Шредерага.

Іарбий Малхбоалене империализма форпост вІашагІйолла лаьрхІа дешда, йоах телеграмма тІа, ФРГ правительства уж гІулакхаш, цар дунен халкъашта юкъера кхохнаи чІоагІбу, царца тарлуш дац е Іарбий халкъий а, е Малхбузен Германе бахача наьха шоай а хьашташ.

Машар безача беррига немций цІерах ГДР правительства дІадех машара гІулакха провокационни бола из барт бохабелга.

КЪАЬГГА БАРТ-ЦХЬОАГІОН ГІУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРА

ДЕЛИ, 6 февраль. ТАСС-а корреспондента О. ПЛЕШОВА хоам бу:

Селхан укхаза араяьлар советско-индийски экономически барт-цхьоагІон гІулакхий 10 шу дизара хетаяь, кІиранна цкъазза арадувлача «Соушиалист конгрессмен» яхача журнала къаьстта номер.

Цу дезача денца дувзаденна журнала тІа кепа теха араяьккхай Инде президента Сараванали Радхакришнана послани а хІаьта иштта Индийски къаман конгресса председатела Камараджаи Индерча кхыча цІи хезача политически, общественни деятелий интервью а.

Укх тІеххьарча шерашка, йоах президента С. Радхакришнана послане тІа, вай шин мехка юкъера доттагІал дІахо чІоагІлуш хьаденад. Советски Союзо новкъостал дари цунца барт-цхьоагІон гІулакхаш леладари бахьан долаш дукха хІама карагІдаьннад Индена экономика детІайоалаеча. Хьаллаца деза моллагІча тайпара гІийрта а уж гІулакхаш кхы айхагІа хилийта гІертилга, хІана аьлча цо пайда лу вай шинна а халкъа.

Индийско - советски экономически барт-цхьоагІон гІулакхех шедувцаш, Индийски къаман конгресс яхача парте председатела Камараджа белгалдаьккхар машаре дахара бола башха-дика хьонхам уж хилар. Уж барт-цхьоагІон гІулакхаш, йоахар цо дІахо, шинна оагІонна гІойле йолаш хинна ца Іеш, деррига дунен тІара машари паргІатои чІоагІ а йир пар. Ханаца тохкам баь чакхдаьннад индийско-советски доттагІал.

СТУДЕНТАШТА—СОВГІАТ

Хьалдаь а даьнна укх деношка эксплуатаце дІаденнад город Грозне Гудермесски улицагІа пхезза вІаштІардаь доккха цІенош.

Из я Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен педагогически института студенташта лаьрхІа хьалъяь общежити. Цу чу вахаргва ворхІ бІаь студент, шишша е виъ-виъ саг хургва хІара цІагІа.

Дика кийчдаьд масса цІа — менгеш, тумбочкаш, барзкъаш хьалъэхка шкаф оттаяьй, радиорепродуктор я хІара цІагІа.

Кердача общежите кийчъяь ЦІе уголокаш я. Цига студентий йиш хургья телевизионни передачашка, сакъердамерча спектаклашка, концерташка, художественни кинофильмашка хьажа.

Керда общежити доккха совгІат да хьехархой института студенташта.

О. ШАДИЕВ.

КИНОТЕАТРАШ — БЕРАШТА

Марксистско-ленински мировоззренех саг хьалкхевара чІоагІа лоархІам болаш да кино. Цулухьа Нохч-ГІалгІай Министрий Совета чуйоагІача кинофикаце управлене просвещене министерстваца цхьана лаьрхІад городе а юрташка а 1965 шера бераш та кино хьокхара гІулакх тоаде.

«Родина», «Октябрь», «Комсомолец» яхача кинотеатрий ларда тІа бераштa лаьрххІа общественни хьисапе кинотеатраш хьаделларгда. Цига йиллача хана бераш шоаш хургда зрителий гІулакх деш. Челюскинций цІерахча кинотеатра № 3 йолча зале кинофильмаш гойташ «ЦІе галстук» яхаш кинотеатр хургда, хІаьта цу кинотеатре гІулакх деш Грознерча № 7 йолча юкъерча школа лакхерча классашкара дешархой хургба.

Общественни хьисапе болх беш хургда городера дуккха кинотеатраш. Масала, «Новости дня». «Нефтяник», ахкан замалахь «Октябрь», «Строитель», иштта кхы. ХІара бетта 12 — 15 киносеансага хьожаргда бераш, хІаьта 1 Мая цІерахча беша хІара дийнахьа кхозза художественни мультипликационни кинофильмаш хьокхаргда.

Цул совгІа общеобразовательни юкъерча школашка берий школьни кинотеатраш хургда. Цига хьехархоша могаяьча дешархой заявкаех кинофильмаш хьокхаргда. Районий кинотеатрашкеи юртарча киноустановкашкеи общественни хьисапе болх беш 60 гаргга берийн 30 школьнии кинотеатраш хургда.

В. ДЕМЧУК,
Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета чуйоагІача кинофикаце Управлене воккхагІа вола инспектор.

Литератураи искусстваи даькъе телача премешта йолча комитете

Н. С. Тихонова председателал а деш хьайийлай литератураи искусстваи даькъе телача Ленински премешта йолча Комитета февральски сесси.

Сесси йолча хана Ленински преми яккха дІачуденнача скульптурни графически балхашка хьожаргба Комитета членаш, спектаклашкеи кинофильмашкеи хьожаргба, музыкальни произведенешка ладувгІаргда.

Материалаш йизачул, общественносто йийцачул, кандидатураштa дискусси яьчул тІехьагІа кепа теха арайоаккхаргья 1965 шера Ленински преми эша гІертарий список.

Спорт

БАСКЕТБОЛ

Город Грозне спортивни клубашта юкъе хьалхара моттиг яккхара яхьа пхелагІа тур чакхъяьннай.

Мехкдаьтта института команда лайзар «Динамо» баскетболистащца, хІаьта «Спартак», «Труд» командаца. Берий спортивни школа баскетболисташ «Локомотива» командаца ловзаш цхьаккха а котваланзар (счет 2:2). ШозлагІа эшаелар республике эггара низ болашагІа йола «Труд» яхача общества маІача наьха команда, цул котбаьлар «Спартака» баскетболисташ (счет 69:54).

БЕ ЛОВЗАЮ БУРГАЦ

Шин дийнахьа Грозне хилар Махачкалерча «Динамо» яхача команда гандболисташ. Шоаза лайзар уж берий спортивни школа спортсменащца. Хьалха ловзаш счет 38:22 йолаш грозненцаш котбаьлар, хІаьта шозлагІа ловзаш дикагІа лайзар хьаьший. Бакъда, вай командацара Гайсанов Султан дика ловзаш хилар бахьан долаш яхь чакхйоалаш счет 20:18 а йолаш вай гандболисташ цІаькха а котбаьлар.

Д. КОДЗОЕВ,
яхьа судахо.

ГАЗЕТ ДЕШАРИЙ КОНФЕРЕНЦИ

«Красный молот» яхача Грозненски машинаш еча завода цехашка хилар «Известия» яха газет дешарий конференци.

Предприяте болхлошта, специалисташта дешархощцара бувзам чІоагІбеш газета доттагІащца вІашагІбетталу, шоай творчески планаш ювцаш дагабувл редакце болхлой яхаш дийцар «Известия» яхача газета фельетоний отдела редактора нов. Руденкос.

—Дунен тІа доккхагІдарех цаІ а хинна дІаэттад «Известия» яха газет аьлар нов. Руденкос. ХІанз 8 миллиони 600 эзари совгІа экземпляр я хІара деннара газета тираж, цул совгІа миллион тираж йолаш араювл «Неделя» яха газета приложени. ХІара денна 1200—1500 письмо доагІа редакцега. Газета оагІонаш тІа актуальни, проблемни дешаех, коммунизм хьалъяра толамех лаьца дувц, е йоагГІача тайпара кхоачамбоацараштa критика ю дешархоша.

Цул тІехьагІа, Нохч-ГІалгІайченах лаьца йола очеркаш, корреспонденцеш «Известей» оагІонаш тІа кепа кІезига етташ хилар белгал а даькккхар нов. Руденкос.

Конференце къамаьлаш даьча дешараша: воккхагІволча мастера Писарске, токара Игнатьева, цеха начальника Вашенкос, механика Воропаева, расточника Вайсберга, долбежника Айдиняна, кхы дуккхачар а газета тІа шоашта хилча бакъахьа хетараш, цхьайола критически белгалонаш йир.

Конференце дакъа лоацаш хилар 400 гаргга завода машинаш ераш.

И. ЯКУБОВ.

Керда стихаш

Дж. ЯНДИЕВ.

ИЛЛИ

ДІалакха пандар, дІалакха
Къона шераш дагадохийташ,
Уйла гІоттаеш, йиш якиха
Биаь безам вайна
бицлургбоацаш.

МалагІа ва вайх къона волаш
Сийрда бІарг кура ца лелабаьр,
Юхе е гаьнна хьоашалгІа ухаш
ЙиІий дог шортто ца делабаьр?

БІенара даьнна, арадаьлча
Сигала лаьча а ма долий,
БІастий яьнна, мала
бІоагбелча
Арара лоа а ма даший.

ДІалакха пандар, дІалакха
Биаь безам вайна
бицлургбоацаш,
Лак эзе, чехика йиш якиха
Къонал цІакха вайцара був
яргйоацаш.

МА ХЕТТА...

Ма яха сога, ма хетта
Хьа дай фу деш хиннаб,
Лоаман довкъаш доахаш,
фетта
Уж хьанна кІийлен ихаб.

Уж бец картах букъ хьекхаш
Наьха кхуврча хьийжарех,
Е адамий рузкъах хьегаш
Атта паьтта баьхарех

Уж лийнабец коашка ухаш
Юрта жІалеш Іехадеш
Е дер дайна, Іийне бувлаш
Чокхе ткъамаш лестадеш.

Уж баьхаб хало-атто ловш,
Гота, мангал леладеш,
Лаьтта шозза ца бахилга ховш,
Шу бернате увттадеш.

Са дай ба вурийттлагІча шера
МоастагІан духьал лаьттарех,
Молха кІурах ца кхераш
Лоам чу бокъе яьккхарех.

А. М. Наурбиев

1965 шера 8 феврале кхелхав Наурбиев МаІасий Абукар.

А. М. Наурбиев ваьв 1902 шера Наьсарен района Пхьилекъонгий-Юрта. 1919 шера машиннаькъа транспорте болхло волаш дІадоладир цо ший къахьегама гІулакхаш.

1924 шера денз советскии боахамех органашка кулгалдеча тайп-тайпарча гІулакхаш тІа волаш болх баьб А. М. Наурбиева. 1927 шера Советски Союза Коммунистически парте мугІарашта юкъевахар из.

1934 шера КПСС Грозненски райкома секретаралла а хІаьта цул тІехьагІа КПСС Грозненски горрайкома секретаралла а хорж А. М. Наурбиев. 1935 шера денз цо болх баьб Нохч-ГІалгІай АССР потребительски обществай Союза правлене председателалла, хІаьта 1943 шера денз — Нохч-ГІалгІай АССР-а йолча РСФСР Министрий Советерча промкооперацe управлене уполномоченнелла.

Даьхенна гІулакх дарах А. М. Наурбиевна «За трудовую доблесть» яха медаль еннай.

Вип па луш дуккхача ханна тха дегашка латтаргва А. М. Наурбиев.

НОВКЪОСТИЙ ГРУППА.

НАУРБИЕВ
МаІасий Абукар
кхалхарах «Сердало» газета редакце болхлоша чІоагГІа хала а хеташ кодам бу цун дезалга.

Шаьла районни производственни управлене кулгалхоша, партийни, профсоюзни организаеша чІоагГІа хала а хеташ кодам буд «Шалински совхоза» директорага Р. А. Наурбиевга цун да
НАУРБИЕВ
МаІасий Абукар
кхалхарца дувзаденна.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РАДИО: 6.30 — Юртбоахама болхлошта лаьрхІа йола передача (эрсий меттала). 6.45 — Музыка. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Хоамаши передачай программей. 8.15 — «Сердало газета оагІонаш тІара» 8.25 — Казахски музыка концерт. 16.15 — «Къонал» яха передача (гІалгІай меттала). 16.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 16.45 — «Редакцега письмо денад» яха передача (эрсий меттала). 17.00 — «Къилбаседа Кавказа экономически вахар» яха радиогазета. 17.30 — «Миллионаш барий ленински университет» — Москвера трансляци. 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

ДУНЕ УКХ КІИРАННА

ДУНЕН ЮКЪЕРА ОБЗОР

ФРАНЦИ: «НИЗА ПОЗИЦЕРА» ДУВЦ ДЕ ГОЛЛА ДОЛЛАРА ХЬАКЪЕХЬА

Дунен халкъашта юкъерча валютни система хьакъехьа президента де Голла пресс-конференце 4-ча феврале даьча къамаьло, хетаргахьа, Вашингтоне чІоагІа халахетар доаккхаргда. Тоъал дика кхетаргдолаш аьлар де Голла, дунен торговлена юкъе американски доллар тІех лелаш дола гІулакх дІадаккха бокъонца лаьрхІа Франце правительство хилар. ЧІоагІа нийсхо йоацаш лоархІ президента, американций, Іалальмате дукха шоай каьхата доллараш дунен халкъашта юкъе лела ара а хецаш, кхыча халкъий къахьегама продукт хІама дІа а ца луш шоашта чуяхьа торо хилар. «МоллагІча къаьсттача цхьан мехка печать тІайоацача чІоагІача валютни ларда тІа... оттаданза дарг доацаш лоархІ, оаха, — аьлар де Голла, — дунен халкъашта юкъе лела ахча». МалагІча ларда тІа? Мадарра дийцача, дошогара дІайиккхача, моллагІа а кхы тайпа стандарт хургья аьнна хетадала хала да. Ше дилла хиннача тайпара да дошув, къаьсттача цхьан къаман лоархІалуш дац из, ше дунен тІа даьлча денз, дерригача дунено биззача маьха лоархІаш хьадоагІаш да из».

Франце правительства 1963 шерре денз болабаьбар доллара кухьалара къовсам. Цу ханне а денз ший валютни запасашкара доллараш Нью-Йорке дошоца сихъенна хувца йолаелар французски казначейство. Американцаша сихха теркалдир дунен халкъашта юкъе лелача ахчан гІулакха французаш кхыдолча мехкий яр санна уйла йолаш ца хилар. Массаза а, кхыча мехкаша доллараш дошоца хувцача хана, дошув США улларгдолаш юхедут, хІаьта, юххера а, цунах хур хІама дац Нью-Йорка федеральни резервни банкера из дошув цхьан подвала чура вокх подвала чу символически дІачу-хьачу дахьар мара. Цхьабакъда, французаша шоай дошув хьаэцар, кемашта тІа а детте французски казначейства подвалашка дІадилла дІадахьийтар. Французаш цунца дІахайта гІертар: «Иштта тешамегІа хургда из». 1963 шера французаша тІа а детта Нью-Йоркера Франце дІадахьийтар 140 миллион доллара маьха дошув. 1964 шера Франце дІакхухьийташ дола дошув бетта 28 миллион доллара боараме дар, хІаьта бІарччача шера лаьрхІача цунах хул 336 миллион доллар гаргга. 1965 шера январь бутт болалуш Франце правительства дІакхайкадир кхы а 300 миллион каьхата доллар дошоца хувца безам болаш ше хилар. Дошув Нью-Йоркера Париже цу тайпара чудоладаларо хьахьокх капитализма мехкаш цхьатарра дегІа ца ухийтача закона гІулакхаш, дунен капиталистически системера Америка удельни дозал хІанзалцарчул лохденнеи Франце позицеш хьалхарчул чІоагІъеннеи хилар.

Валютни запасаш хІанз 5 миллиард доллар гаргга я Франце. Царех 3,7 миллиард дошуви 1,3 миллиард американски доллари лоархІаш да. Цун маІан да, мехка бахача нахах хІара сага сих лаьрхІача Франце дошо запасаш хІанзле а Америка дошо запасал кІезиг-дукха йоккхагІа хилар, цу тІа а Франце запасаш тІа-тІа йоккхагІа хулаш латт, хІаьта Америка запасаш кІезиглуш йоагІа. Цхьабакъда, доллара гегемонена духьала лоаттабеча къовсаме президента де Голла, гуш ма дарра, чІоагІале лаца лерхІ Франце дошоца лаьца ца Іеш, «юкъарча рынка» беррига ялх мехка дошо запасащца а. 4-ча феврале хиннача пресс-конференце де Голла аьлар, цу мехкий ерригa дошо запасаш американций запасаца нийсъяла яьннай, хІаьта кхыметтел цул тІех а яргъяр, нагахьа санна цу пачхьалкхений шоай счета тІарча дерригача долларех дошув де безам баларе. ХІаьта цун маІан да, йоах французски президента, «Валюта метте латта доллар тІех да аьнна массане а къоабалдаь тІайийца дола гІулакх дунен тІарча дошо запасий эггара доккхагІа дола дакъа Америкага хиларах латташ хиннача ший юкхьанцарча ларда тІара дІадаьнна хилар».

Мадарра аьлча, де Голла дувцар дунен халкъашта юкъе лела американски доллар хила доагтІача тайпара дошоца ІалашІдаьдац. хІаьта цудухьа дунен валюта лоархІаме хила «бокъо» йолаш а дац из, аьнна ала гІерташ да. Франце леладеча гІулакхашта юкъе американцашта эггара чІоагІагІа ца дезаш дар фуд, аьлча, из да, цо каьхата долларах ца тешараи хІанз кхы тІехьа доацача ханна из дошоца хувцарaи вож мехкаш тІахьехаш хилар. ХІаьта американски финансови системах фу хургда: нагахьа санна беррига а ситІарбаьнна доллараш байдла дошогахьа ада болалойя? Цунах хургдолчох са а кхувш, из цІаккха дег чура ца йоалаш хьувз Америка банкираш.

США ПОАЛ ХЕХКАШ Я

ДІадаха кІира чакхдоаллаш «мехкарча экономически хьалах лаьца» конгрессага послани яхьийтар президента Джонсона. Нагахьа санна американски экономист Кейнс дийна валаре, цо хоастае мегар, гучох, из послани, кейнсиански теори практически чакхъяккхара даькъе дикача дешархочун упражнене образчик из хиларах тарра. ХІана аьлча президента ерригa послани чакхъяллалца цу тІара гуш да экономика цахаддаш, кризис а йоацаш, дегІаухилга Іалашдар духьа капиталистически экономика нийсъе правительства низ кхоачаргхиларах дог тийша хилар. Капиталистически экономика боаррамагІа, дегІаахарах йола «къаьнарча модера» теореш тІехьашка а тетташ, президента хьалда хьаккхайкаду: «Экономика йожанза яргъяц аьнна хетац сона». Послане тІара из гуш мадарра, президента хет, корпорацешта а хІаране доходашта а етта налогаш лохъяр экономически кризис ца хилийтара йола ший тайпара магически средство я аьнна. Цудухьа конгрессагара дех цо нагахьа санна экономика йожара белгалонаш гучайоале налогаш лохъе шийна бокъо ялар. Дерригача 1965 шера промышленни производство дІахо дегІаухаргья аьнна хеташ я президента послани.

Президента оптимистически прогноз тІеххьарча шерий опытага хьежжа еш я. Промышленни производство дегІаахара темпашка диллача США-на тоъал аьттув болаш дар тІеххьара ши шу. ХьалхагІа дІадахача шераца нийсйича промышленни производство 5 процент дукхагІа хилар 1963 шера, 1964 шера 6 процент. Цхьабакъда, США промышленни производство, капитализма экономически законашца дувзаденна, циклично дегІаух, цкъа айлуши тІаккха йожаши. ТІом сецачул тІехьагІара экономически кризисаш е, буржуазни экономисташа оаллача тайпара, экономика йожар белгалдийннад 1949—1950 шш., 1953—1954 шш., 1957—1958 шш., 1960—1961 шш. Цу тІа а, царех хІара цикле экономика айялара фаза 30 бутт гаргга йІаьхлуш хиннай. Цхьабакъда, 1961 шера дІайолаенна тІеххьара айялара фаза хІанз диъ шу совгІа йІаьхъелар, цу тайппара хьалхагІа дІаяха циклай «стандарташ» толха а еш. Из факт яр цхьаццаболча американски экономисташта, цу даькъе президента Джонсона советникашта а, белгаларча правительственни мероприятей новкъосталца производства капиталистически способа цикличность дІаякка а кризис йоацаш из дегІаухилга Іалашде а йиш я яхаш дувца мукъа баьккхар а. Иштта сиха даь соцамаш мел кхераме да хьахьокх Итале опыто. Промышленни производство дегІаахара темпашка диллача тІом сецачул тІехьагІарча хана керттерча капиталистически пачхьалкхенашта юкъе хьалхарча моттигех цаІ дІалоацар Итале. Цхьайолча цхьан юкъарча фактораша Итале экономикана воздействи яр бахьан долаш цун промышленность 17 шера цахаддаш дегІаухаш хьаенай. Цунна гІадбахача буржуазни Іилмахоша йоахар, Итале «экономически тамашо» «Карл Маркса экономически хьехам харцбаьб». ХІаьта сенца чакхдаьлар из долла хІама? 1964 шера гучаьлар дегІаахара темпаш дикка лохъялара белгалонаш, промышленноста цхьадолча керттерча производство бокъонца эІамигьялар гучадоал, хІаьта цу хана Итали гонга гІолла чу а яха тІайоагІаш латтача экономически кризисалла яллийсар.

Укх гарггарча шин кхаь шера «экономически погода» малагІа хургья хьалхагІе а ха безам болаш американски капиталисташ хилар дика кхетадеш да. Цар безам бар хьалхагІе а, нагахьа санна из эше, тІайоагІача йоачах хьулабалара де дезаш дола гІулакхаш де. Из кхоачашде лаьрхІа я американски экономисташа увттаеш йола прогнозаш, цу даькъе, «Мехка экономически хьалий хьакъехьа президента яхьийтача послане тІара прогнозаш а. Цхьабакъда, уж ерригa прогнозаш поал хахкарал гІойленагІа яц. Массазара погода миштa хургья дувцаш болча синоптикаштачул вІалла дикагІа хац хІанз укх сахьата экономисташта экономически погода миштa хургья. Америке массаза а наха хьежаш хьайоагІача профессиональни гадалкаша пайда эц къаьсттача хрустальни шарех, цар чу а хьежаш шоай клиенташта хургдар дІадувцар духьа. «Хрустальни шара» чу хьежар морг да мадарра аьлча Америка керттерча экономически оракулаша леладер а.

И. КАДОМСКИЙ.
(ТАСС).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦІеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 12-07-01; бехктоккхама секретара — 2-45-48; партийни вахарех, промышленнии, юртбоахамеи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции.

СФ05034. Заказ № 802.